

# SYNSYGUS



4/20

SUOL RY

Toimituksen osoite [synsygus@suol.fi](mailto:synsygus@suol.fi)  
Osoitteenmuutokset [tms.talous@suol.fi](mailto:tms.talous@suol.fi)  
Päätoimittaja Anni Tyrisevä  
Toimittajat Veijo Fiskaali, Kristiina Holm,  
Katarina Horelli, Elsi Kiviniemi, Kanerva  
Lattu, Päivi Paloranta, Jarno Parviola  
Taitto Sari Väkelä, [sari.vakela@gmail.com](mailto:sari.vakela@gmail.com)  
Ilmoitushinnat 1/1 530 €,  
takansä 1/1 800 €, keskiaukeama 1200 €,  
keskiaukeama nelivärisenä 1500 €,  
1/2 350 €, 1/3 250 €, 1/4 220 €, 1/8 150 €  
Painatus Päijät-Paino Oy  
Julkaisija Suomen uskonnonopettajain  
liitto ry

- 2 Pääkirjoitus
- 3 Puheenjohtajan tervehdys
- 4 Tulevia tapahtumia
- 5 TEEMA: Uskonto ja uskonnonopetus suomalaisen kansainvälisyys- ja rauhankasvatuksen juurilla
- 8 TEEMA: Paavi Franciscus uskoo sydämen rauhaan
- 9 TEEMA: Kenttäpiispa Pekka Särkiö: Puolustusvoimat rauhan asialla
- 11 TEEMA: Bahá'í – rauhan uskonto
- 13 TEEMA: Uskonnot sodassa ja rauhassa: sovellus perusopetuksen kahdeksannen luokan MOK-viikkoon
- 16 Pyhän maan kirjeenvaihtaja
- 17 Perus- ja ihmisoikeushaasteita kasvatusalalla: uskonnon- ja omantunnonvapauden tarkastelua
- 20 Katsomusaineiden koulutuksen kehittäminen tulevaisuuden taitojen kautta
- 21 Uskonnonopettaja harrastaa
- 26 Ilmastonmuutos ja minä – Kokemuksia uudesta ilmiökursista Helsingin luonnontiedelukiossa
- 27 Synsyguksen kirjallisuuspalsta
- 29 Paikalliskerhot
- 30 Uskonnonopetus.fi
- 32 Saraseenien evankeliumit
- 34 Yhteystiedot
- 35 Hallituksen pöydältä

Kannen kuva: Pixabay.com

## pääkirjoitus

### LUKISINKO KLASSIKON?

Ajattelin kuluneena kesänä paljon Leo Tolstoin klassikkoteosta *Sota ja rauha*, siitähän huolimatta, että en ole lukenut kyseistä kirjaa, (tai ehkä juuri sen vuoksi). Ei tarvittu kuin yksi Synsyguksen teema, sota ja rauha, ja minä ajauhin ajattelemaan kirjaa, joka on paksu ja painava kuin perimäni perheraamattu.

Ajattelin kyllä myös, että olisi ehkä järkevämpää fokusoida ajatuksensa johonkin vähemmän vaivalloiseen, mutta *Sota ja rauha* ei jättänyt minua rauhaan. Kiertelin kirjaa kuin kissa kuumaa puuroa. Tutkin sen saatavuutta nettiantikvariaateissa ja -kirjakaupoissa sekä pääkautunkiseudun kirjastoissa. Selvittelin, montako suomennosta ja millaisia painoksia siitä on tehty, sekä mietin mikä olisi itselleni sopivin vaihtoehto. Hypistelin yhtä kappaletta eräässä Helsingin keskustan kirjakaupassa jättäen sen kuitenkin pelonsekaisin tuntein ostamatta.

En kuitenkaan täysin luovuttanut. Hankin puhelimeeni äänikirjasovelluksen ja latsin kirjan ensimmäisen osan. Kuuntelin sitä läheisellä niityllä samalla kun yritin ottaa aurinkoa. Puolentoista tunnin jälkeen totesin mielessäni, että nyt riittää. En jaksanut ottaa enempää aurinkoa, ja kuulemastanikin jäi päällimmäiseksi kokemukseksi se, etten saanut otetta mistä kaikesta oli puhe.

Onneksi hyviksi sanottuja kirjoja toisinaan kuitenkin lyhennetään ja muotoillaan muihinkin formaatteihin, jolloin niiden maailmaan voi päästä sisään hieman vähemmälläkin vaivalla. Viimeisin Tolstoin teokseen perustuva filmatisointi on BBC:n kuusiosainen sarja vuodelta 2016, ja YLE näytti sen meilläkin tuoreeltaan. Katsoin sen kyllä tuolloin, mutten enää muistanut kuka kukin on ja miten elämä ketäkin kohteli. Sain sarjan käsiini DVD-boksina kirjastosta, ja katsoin sen uudestaan.

Kertomus ajoittuu 1800-luvun alkuvuosiin, jolloin Venäjä soti valloitushaluista Napoleonin vastaan, ensin tukeakseen Itävaltaa ja sitten puolustakseen itseään. Suomenkielinen wikipedia tietää kertoa, että Tolstoin romaanissa on yli 580 henkilöahmoa ja että ”tarinan runko muodostuu viiden venäläisen aatellisperheen – Bezuhovien, Bolkonskien, Rostovien, Kuragien ja Drubetskojen – elämänvaiheista Pietarin ja Moskovan salongeissa ja maatiloilla vuosina 1805–1813”. Tämä on hyvä lähtökohta tietää, vaikkei tavoitakaan kertomuksen koko olemusta.

Suosikkihenkilöhahmokseni osoittautui Pierre Bezuhov, joka kaikkein eniten taitaa etsiä itseään. Hänellä on hyvä tahto ja muutama aito ystävä mutta myös taipumus ajautua kaikeksi päättyömyksiin. Eräässä kohtauksessa hän lohduttaa rakkauselämässään erheeseen ajautunutta Natasha Rostovaa vertaillen heitä keskenään: ”Natasha, teit yhden virheen elämässä[si], joka on tuonut muille paljon onnea. Yhden ainoan virheen. Katso minua. Halusin muuttaa maailmaa ja auttaa kanssaihmiäni, ja nyt olen lihava juoppo aristokraatti, joka pilaa kaiken. En ole tehnyt elämälläni mitään. En mitään.”

Betzuhovin odysseissa käänteentekeväksi muodostuu vankileiri. Siellä hän saa ystäväkseen maaorjan, joka omistaa vain koiran. Maaorja tulee ammutuksi, mutta hänen elämänilosofiansa Betzuhov haluaa omaksua. Siihen kuuluu kyky nauttia hyvästä ja kestää iskut sekä osata pyytää ja antaa rakkautta.

*Sota ja rauha* -sarjan lopussa Betzuhov sanoittaa vielä kokemaansa: ”Sanotaan että kärsimykset ovat epäonnea. Jos kysyttäisiin, haluaisinko olla sama kuin ennen vankeutta vai kärsiä kaiken uudelleen, haluaisin uudelleen vangiksi. Kun elämä riistäytyy raiteiltaan kuvittelemme kaiken olevan mennyttä, mutta se on vain jonkun uuden ja hyvän alku. Niin kauan kuin on elämää, on onnea. Ja vielä paljon muuta on meille luvassa.”

En vielä tiedä, tulenko koskaan lukeneeksi Tolstoin *Sotaa ja rauhaa* kokonaisuudessaan. DVD-boksi piti kuitenkin palauttaa kirjastoon. Eräpäivä meni, unohdin uusia lainan ja sain (taas) pienen sakkomaksun. Silti päällimmäiseksi ajatukseksi tässä vaiheessa jäi kiitollisuudenkokemus koskettavasta kertomuksesta. Kiitokset myös kaikille teille, jotka osaltanne mahdollistitte tämän Synsyguksen synnyn. ■

Hyvää alkavaa syksyä!

Anni Tyrisevä  
[synsygus@suol.fi](mailto:synsygus@suol.fi)



## INTERSEKTIONAALISTA USKONTOA

**S**uomen hallitus julkaisi kesäkuussa tasa-arvo-ohjelmansa, jonka johtavana periaatteena on intersektionaalisuus. Julkisessa keskustelussa puhuttiin myös intersektionaalisesta feminismistä, joskaan sanaa feminismi hallitusohjelmassa ei ilmeisesti ole. Käsite kirvoitti monenlaista keskustelua ja politikointia. Ministeri Ohisalon mukaan intersektionaalisuus voidaan määritellä seuraavasti: se on tarkastelutapa, jossa huomioidaan, että ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttavat useat eri taustatekijät. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi sukupuoli, sosioekonominen tausta, asuinpaikka, alkuperä, perhetausta, koulutus, ikä, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti sekä sukupuolen ilmaisu. Yksi ja sama henkilö voi kokea syrjintää useiden eri ominaisuuksiensa tai taustatekijöidensä vuoksi.

Olen miettinyt, miten tämä liittyy uskonnon opettamiseen. Kuten tunnettua, opetamme uskontoja ja etiikkaa, mutta olemme enemmän ja enemmän, ainakin luterilaisessa uskonnossa, liukuneet opettamaan erilaisten kulttuuristen ilmiöiden (joihin uskonto liittyy) tarkastelua ja lukemista. Media tuottaa jatkuvasti keskusteluaineistoa oppitunneillemme: Homoseksuaalisuus ja sukupuolten moninaisuus sekä raamatuntulkinta ovat enemmän tai vähemmän esillä. Me Too-liike toi vakavaan keskusteluun naisiin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän, Black Lives Matter -liike taas monin tavoin vaikuttavan rasismien ja kulttuurisiin stereotyyppioihin perustuvien tuotenimien uudelleenpohdinnan. Yhteiskunnallinen ja sosiaalisen median keskustelu ei enää sulata sellaista ajattelua tai käytöstä, joka vielä kymmenen vuotta sitten oli ”normaalia”. Näkemykset ovat myös jyrkentyneet ja polarisoituneet. Puhutaankin identiteettipolitiikasta, jossa keskeistä

ei ole enää se, mistä puhutaan, vaan se, miten asemoidut keskusteluun ja kenen joukoissa seisot.

Kuluneena kesänä erilaiset kohut ovat seuranneet toistaan: Suomen Perusta -ajatushautomon jo hyllytetty kirja sekä kenttäpiispa Särkiön blogiulostulo. Molemmista käsiteltiin syntyvyyttä ja sukupuolirooleja. Suomen Perustan ja Särkiön teksteissä oli eri painotuksia, mutta yhteistä oli ajatus punavihreästä, kulttuurimarxilaisesta eliitistä, joka tieteen tahtoon pyrkii heikentämään perinteisiä perhe- ja muita arvoja. On totta, että syntyvyys, avioliitto, ihmisten identiteetit ja mielenterveys ovat monin paikoin ongelmissa, mutta ratkaisuksi ei riitä syytely tai paluu vanhaan tuttuun ja turvalliseen (1950-luvun) maailmaan, jossa miehet olivat miehiä ja naiset naisia ja kaikilla omat tehtävänsä. Nykyongelmien syyt ovat moninaiset, eivätkä ne johdu yksinomaan seksuaalimoraalin hölymisestä, maahanmuuttajista tai marxilaisuudesta.

Intersektionaalisuus-termin ideana on nähdäkseni tuoda näkyväksi se, että maailmaa ei kerta kaikkiaan voi selittää yksinkertaisesti. Uskontojen sisäisen monimuotoisuuden ajatus on sille sukua: Uskonnoilla on monet kasvot ja samakin uskonto ilmenee eri kulttuureissa eri tavoin. Uskonto kantaa sisällään arvoja, joiden pätevyyttä täytyy yhä uudelleen arvioida. Uskonnon ja kulttuurin ilmiöiden ymmärtämiseksi tarvitaan taustoittamista, tietoa historiasta ja paljon keskustelua. Tätähän me uskonnonopettajat teemme joka päivä, oppilaiden ikätasolle sopivalla tavalla. Tarkastelukohteenamme ei ole vain Suomi, vaan koko maailma. Pohjimmiltaan keskustelussa on kyse ihmisyydestä ja ihmisoikeuksien vakavasti ottamisesta. Jos niitä ei oteta todesta, myös uskonnon opettamisen mielekkyydeltä putoaa pohja.



Tämän lehden teemana on sota ja rauha, ja se sisältää mm. kenttäpiispa Pekka Särkiön haastattelun. Katsomme, että hänellä on osaamista sodan etiikkaan liittyvissä kysymyksissä. Koska ihminen ei ole redusoitavissa yhteen mielipiteeseensä, julkaisemme haastattelun tässä lehdessä.

Näyttää siltä, että nykymaailmassa emme taistele vain omia taisteluitamme, vaan yhä vahvemmin on alettu ymmärtää, että olemme verkottuneet toisiimme näkyvin ja näkymättömin punoksin. Enää ei voi olla meitä ja heitä. Martin Niemöllerin runo (vuodelta 1946) kuvaa mielestäni osuvasti tätä asetelmaa:

*Ensin ne tulivat hakemaan sosialistit, enkä puhunut mitään, koska en ollut sosialisti. Sitten ne tulivat hakemaan ammattiyhdistysaktiivit, enkä puhunut mitään, koska en ollut ammattiyhdistysaktiivi. Sitten ne tulivat hakemaan juutalaiset, enkä puhunut mitään, koska en ollut juutalainen. Sitten ne tulivat hakemaan minut, eikä ollut enää ketään, joka olisi puhunut puolestani.*

Kaikenlaisten taisteluiden keskellä toivotan teille jokaiselle innostavaa alkanutta lukuvuotta. ■

Tuovi Pääkkönen  
puheenjohtaja@suol.fi

### JÄSENSIVUJEN SALASANA

Käyttäjätunnus: Pentateukki  
Salasana: Pentateukki  
Liiton internetsivut löydät osoitteesta: [www.suol.fi](http://www.suol.fi)

## SYYSKUU

**SUOL ry:n syysseminaari** ”Länsi meets itä – Länsimainen kulttuuri ja koululaitos kohtaavat itämaiset hyvinvointiperinteet” 12.–13.9.2020 Tampereella.

Uskonnon ylioppilaskoe järjestetään torstaina 17.9.2020. SUOL ry:n työryhmä laatii pisteytysohjeen korjaamisen avuksi.

## MARRASKUU

**SUOL ry:n keväteseminaari** (siirretty) ”Katse Intiaan – puhtautta, politiikkaa ja pyhiä paikkoja” 21.11.2020 Helsingissä. Seminaarin yhteydessä järjestetään paikalliskerhojen edustajien tapaaminen.

## TAMMIKUU

**SUOL ry:n talvipäivät** ”Arviointia ja pedagogiikkaa” 6.2.2021 Helsingissä.

## MATKOJA

SUOL ry järjestää opintomatkan Intiaan 27.12.2020–7.1.2021 sekä Armeniaan ja Georgiaan 19.–18.6.2021.

**Ajankohtaisia tietoja tapahtumista ja tarkempaa tietoa ohjelmasta nettisivuiltamme [www.suol.fi](http://www.suol.fi)**

**Tervetuloa mukaan toimintaan!**

## Tulevien Synsygus-lehtien teemoja

**SYNSYGUS 5/2020:** Elävät ja kuolleet (aineistopäivä 18.9.2020)

**SYNSYGUS 1/2021:** Eläimet (aineistopäivä 13.11.2020)

**SYNSYGUS 2/2021:** Hiukset, päähineet ja vaatteet (aineistopäivä 29.1.2021)

**SYNSYGUS 3/2021:** Värit, numerot ja symbolit (aineistopäivä 9.4.2021)

**SYNSYGUS 4/2021:** Kasvit (aineistopäivä 2.7.2021)

**SYNSYGUS 5/2021:** Kulkeminen ja kulkuneuvot (aineistopäivä 17.9.2021)

Haluatko osallistua Synsygus-lehtien suunnitteluun tai toteutukseen? Lähetä juttuidea, -toive tai valmis teksti kuvineen toimitukseen: [synsygus@suol.fi](mailto:synsygus@suol.fi)

## SUOL:N SYYSSEMINAARI

# LÄNSI MEETS ITÄ

## – Länsimainen kulttuuri ja koululaitos kohtaavat itämaiset hyvinvointiperinteet

**PAIKKA** Holiday Club Tampereen kylpylä,  
Lapinniemenranta 12, 33180 Tampere  
**AIKA** Lauantai 12.9.2020 (mahdollisuus yöpyä sunnuntaihin 13.9.2020)

### Lauantai 12.9

- 9.30–10.00 Ilmoittautuminen ja aamukahvi  
10.00 Seminaarin avaus ja ajankohtaiskatsaus  
SUOL ry:n puheenjohtaja Tuovi Pääkkönen  
10.15 Populaaripsykologisten itsehoitomenetelmien suosion salaisuus sosiologian professori Suvi Salmenniemi, Turun yliopisto  
11.30 Kiinalainen lääketiede länsimaisessa kontekstissa kouluttaja Mikael Ikivesi, Kiinalaisen lääketieteen akatemia Lounas  
12.30 Itämainen jooga -kokeilu  
13.30 Sach Amrit Singh, Joogakoulu Ong Namon  
14.15 Kristillinen hiljaisuuden jooga -kokeilu sairaalapappi ja joogaopettaja Heli Harjunpää  
15.00 Päiväkahvi  
15.15 Keskustelua kokemuksellisten opetusmenetelmien rajoista keskustelun alustajana ja ohjaajana opettaja Anu-Elina Väkeväinen, Helsingin medialukio  
16.00 Välineitä työhyvinvoinnin parantamiseen opettaja ja työnohjaaja Sari Autio ja psykoterapeutti Marko Autio, Kasvutila Oy  
17.15 Päivän päätös  
Mahdollisuus omakustanteiseen yhteisruokailuun (lisätiedot myöhemmin)

### Sunnuntai 13.9

Sunnuntai on varattu vapaavalintaiselle omatoimiselle ohjelmalle ja rentoutumiselle.

- Mahdollisuus rentoutua kylpylässä
- Halukkaille jaetaan vinkkilista lähialueen kohteisiin

**SUOL ry:n järjestämän päiväseminaarin hinta** on 60 €, opiskelijat, eläkeläiset, työttömät ja perhevapaalla olevat 40 € (muut kuin jäsenet 120 €).

Päiväseminaarin hinta sisältää aamukahvin, lounaan ja päiväkahvin. Sen jälkeen on mahdollisuus käydä kylpylässä alennettuun hintaan 14 € (norm. 19 €).

Yöpymisen kanssa seminaarin hinta on 135 €/henkilö. Hinta sisältää aamukahvin, lounaan, päiväkahvin, yöpymisen 2hh huoneessa, aamupalan ja kylpylän käytön.

**Ilmoittautuminen viimeistään su 23.8** linkin kautta, jonka löydät osoitteesta [www.suol.fi](http://www.suol.fi).

Seminaari järjestetään yhteistyössä TJS-opintokeskuksen kanssa.

# USKONTO JA USKONNONOPETUS suomalaisen kansainvälisyys- ja rauhankasvatuksen juurilla

Ita-aurinko pillkisteli vuorien välistä Norjan Telemarkenissa kesällä 1922, kun väsynyt suomalainen matkakunta saapui siellä sijaitsevalle Sagavollin nuoriso-opistolle. Tuossa pienessä, vajaan kymmenen hengen matkakunnassa oli edustettuna suomalaisen opetusjärjestelmän koko moninaisuus. Nuoriso-opistolle oli saapunut Pinjaisten kansakoulun opettaja Jose Fagerholm, Helsingin yliopiston matematiikan opettaja Felix Iversen ja hänen puolisonsa Toini, Helsingin ruotsinkielisen tyttökoulun johtaja Greta Langenskjöld, Mikkelin kuuromykkäin koulun opettaja Minna Hevonpää, Suomalaisen sokeainkoulun opettajat Lydia Lyytikäinen ja Martta Ganzauge ja kunnallisen yhdenpäivänkoulun opettaja Ada Äijälä. Nämä suomalaiset opettajat lauloivat yhdessä kuorossa norjalaisten, ruotsalaisten ja tanskalaisten opettajien kanssa ruotsin kielellä: ”me tähystelemme taivaan rantaan, rauhan kirkasta päivää, jolloin kansojen viha on juurineen hävitetty”. Pohjoismaisten opettajain rauhanliiton ensimmäinen viikon mittainen kesäkurssi oli käynnissä.

Suomalainen uskonnonopetus oli Suomessa itsenäistymisen jälkeen ennen kaikkea keino vahvistaa oppilaiden isänmaallisuutta ja luterilaista maailmankatsomusta. Kuten kansallisuusaatteeseen yleensä, myös Suomessa 20–30-lukujen aikana nousseeseen kansallisuusaatteeseen kuului heimoaate, erilaisten kulttuuri- ja uskontovähemmistöjen rajaaminen ulos kansallisesta historiasta, ajatus Suomen rajojen aseellisesta maanpuolustuksesta ja erilaiset viholliskuvat – pääasiassa Neuvostoliitto ja kommunismi –, joilta Suomen ”lännen etuvartiostona” tuli suojella luterilaista ja länsimaista yhteiskun-

taa. Uskonnonopetuksessa näitä ajatuksia tuettiin luterilaisella esivaltaopetuksella ja vuoden 1923 Maamme kirjan painoksessa esiintyneellä ajatuksella herännäisyydestä Suomen kansallisuusaatteen ytimenä.

Kaikki opettajat eivät kuitenkaan hyväksyneet 20–30-lukujen yleistä käsitystä uskonnonopetuksen ja laajemmin suomalaisen kouluopetuksen merkityksestä. Päinvastoin jotkut opettajat kyseenalaisivat usein kristillisen vakaumuksensa pohjalta näkemyksen siitä, että uskonnonopetuksen tehtävänä oli kasvattaa oppilaisa uskollisuutta esivaltaa ja isänmaata kohtaan. Nuo opettajat järjestäytyivät pohjoismaisella tasolla yhteen ja pyrkivät vaikuttamaan kouluopetukseen niin, että siinä olisi keskitytty enemmän toisten kansojen, uskontojen ja kulttuurien tuntemiseen. Tämän muutoksen tavoitteena oli se, että oppilaat olisivat oppineet arvostamaan oman kulttuurin

lisäksi myös toisten maiden kulttuureita ja tutustuneet kansojen väliseen yhteistyöhön.

## USKONTO JA USKONNON-OPETUS OPETTAJIEN RAUHANTYÖN KESKIÖSSÄ

Ensimmäinen maailmansota ja Suomen sisällissota olivat raakuudessaan osoittaneet joidenkin mielestä sen, että sotien alkusyyt piilivät fanaattisessa isänmaallisuudessa, asevarustelussa ja imperialismissa. Tämä näkemys yhdessä Suomessa itsenäisyyden tuomien yhdistysvapauksien kanssa johti siihen, että rauhanliike alkoi järjestäytymään ja kehittymään aikaisempaa voimakkaammin Suomessa sisällissodan jälkeen. Yksi ensimmäisistä Suomeen tulleista kansainvälisistä rauhanliikkeistä oli nimeltään ”Kristillistä internationaalea kohti”, joka pyrki saavuttamaan maailmanrauhan kristillisen vallan-



Suomen Rauhanliiton vuosikokouksen osanottajia.

Pohjoismaisten opettajien rauhanliiton kesäkurssin yhteydessä Lahdessa 1931 järjestettiin myös Suomen rauhanliiton vuosikokous, jossa oli paljon opettajia mukana. (Lähde: *Rauhaa kohti* -lehti 1931.)



Osallistujia pohjoismaisten rauhanliiton kursseilla 1938. (Lähde: ?)

kumouksen avulla. Myöhemmin tämän liikkeen nimeksi tuli Suomen sovinnonliitto, joka auttoi Neuvostoliitosta Suomeen tulleita pakolaisia ja teki humanitaarista avustustyötä Armenian kansanmurhasta kärsivien hyväksi. Vuonna 1920 perustettiin puolestaan Suomen rauhanliitto, josta tuli keskeisin suomalainen rauhanliike, joka yhdisti kaikki muut pienemmät toimijat yhteen. Suomen rauhanliiton kautta myös jotkut opettajat tekivät rauhantyötä.

Muihin Pohjoismaihin verrattuna suomalaiset opettajat saivat oman rauhanliikkeensä Suomeen myöhään, vasta vuonna 1931. Norjassa oli perustettu vuonna 1919 Norske Læreres Fredsnævnd, Ruotsissa (vuotta myöhemmin) 1920 Svenska skolors fredsforening ja Tanskassa 1923 Dansk Freds-og Folkeforbundsforenings Lærerkreds. Nämä muissa pohjoismaissa toimineet opettajien rauhanliikkeet järjestivät yhteistyönä ensimmäisen kesäkurssin jo vuonna 1924, jossa ainoana suomalaisena oli mukana Helsingin ruotsinkielisen tyttökoulun johtaja Greta Langenskjöld. Pohjoismaisen opettajien rauhanliitto, johon Suomi liittyi aluksi pienen opettajien toimikunnan muodossa, syntyi vuonna 1925 Helsingissä järjestetyssä 12. pohjoismaisessa koulukokouksessa. Rauhanaatteelle omistautuneet opettajat järjestivät koulukokouksen viimeisenä päivänä tapaamisen, jossa liitto perustettiin. Suomalaiset opettajat osallistuivat tämän jälkeen joka toinen vuosi järjestettyihin viikon mittaisiin Pohjoismaisten opettajien rauhanliiton kesäkursseihin ja niiden suunnitteluun sekä toteutukseen. Suomessa Pohjoismaisen opettajien rauhanliiton

kesäkurssi järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1930 Lahden kansanopistolla, jonne saapui yli 30 suomalaista opettajaa. Tämän kesäkurssin yhteydessä päätettiin perustaa virallisesti Suomen opettajien rauhanliitto, joka merkittiin yhdistysrekisteriin vuonna 1931.

Vaikka suomalaiset rauhanaatteelliset opettajat järjestäytyivät vasta muita Pohjoismaita myöhemmin, monet heistä toimivat kuitenkin aktiivisesti jo aikaisemmin joissain suomalaisissa rauhanliikkeissä. Esimerkiksi Helsingin yliopiston matematiikan opettaja Felix Iversen oli perustamassa vankilasaarnaaja Mathilda Wreden kanssa Kristillisen internationaalien Suomen osastoa ja toimi vuodesta 1920 eteenpäin aktiivisesti myös Suomen rauhanliitossa. Myöhemmin Iversen muodosti yhdessä Greta Langenskjöldin kanssa Suomen opettajien rauhan-



Pohjoismaisten opettajien rauhantyössä toimi aktiivisesti myös koulunjohtaja, naisasianainen ja poliitikko Lucina Hagman. (Kuva: Wikimedia Commons.)

liiton toiminnan kannalta keskeisimmän voimavaran, koska he kuuluivat Pohjoismaisen opettajien rauhanliiton keskuhallitukseen ja toimivat tärkeinä linkkeinä Suomen ja muiden Pohjoismaiden rauhanaatteellisten opettajien välillä.

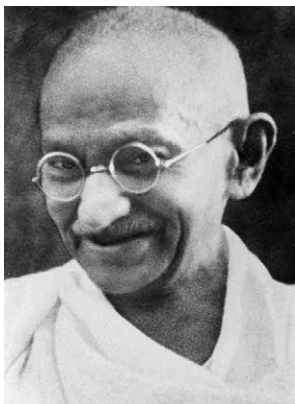
Useimmiten kristillinen vakaumus oli tyypillisin syy, miksi opettajat lähtivät mukaan rauhantyöhön. Yksi ensimmäisistä Kristillisen internationaalien julkaisemista vihkosista oli vuonna 1920 julkaistu kirjoitus ”Lasten ja nuorten kasvatuksesta”, jossa Felix Iversen kritisoi koulun uskonnonopetusta Kristuksen opetuksien vääristelemisestä ja näki, että uskonnonopetuksessa pitäisi keskittyä enemmän Kristuksen vuorisaarnaan sen opettaessa lähimmäisenrakkautta ja väkivallattomuutta. Tämänkaltaiset näkemykset uskonnonopetukseen liittyen olivat kantavia myös vuonna 1925 perustetussa pohjoismaisten opettajien rauhanliiton Suomen komiteassa. Esimerkiksi Pohjoismaisten opettajien rauhantyössä aktiivisesti toimineet Lucina Hagman, Lydia Lyytikäinen ja Jose Fagerholm kaikki näkivät sotimisen olevan sotajumalan alttarille uhraamista ja siten epäjumalanpalvelusta, johon tulisi puuttua oikeanlaisen kristillisen kasvatuksen avulla. Greta Langenskjöld oli puolestaan kveekari, joka julkaisi opettajatyönsä ohella elämänsä aikana paljon kristillisiä rauhanrunoja.



Vankien ja vähäosaisten auttamiseen elämänsä omistanut Mathilda Wrede oli mukana perustamassa Kristillisen internationaalien Suomen osastoa. Eero Järnefeltin maalaama muotokuva on vuodelta 1896. (Wikimedia Commons.)

Kristillisestä vakaumuksesta huolimatta suomalaiset rauhantyöhön omistautuneet opettajat halusivat tuoda esille kouluopetuksessa esille positiivisia asioita myös muista uskonnoista. Esimerkiksi vuonna 1929 opettajien, koulujohtajien ja professoreiden kouluhallitukselle ja opetusministeriölle jättämässä vetoomuksessa esitettiin, että uskonnonopetuksessa tulisi luoda uudenlainen sankari-ihanne, jossa käsiteltäisiin kristillisten esikuvien lisäksi myös esimerkiksi hindulaista Mohandas Gandhia. Tarkoituksena oli saada uskonnonopetusta kehitettyä niin, että se olisi laajentanut näköpiiriään suomalaisuuden ja luterilaisuuden ulkopuolelle. Langenskjöldin sanoin sanottuna uskonnonopetus oli hyvää silloin ”kun se pyrkii herättämään nuorisassa sympatiaa kaikkea elävää kohtaan ja laajentamaan heidän sydäntään niin, että sinne mahtuu muutakin kuin vain he ja heidän lähiympäristö”.

Yllä esitettyjä opettajien näkemyksiä ei kuitenkaan hyväksytty 1920–1930-lukujen Suomessa, jossa kansallismielisyys ja luterilaisuus hallitsivat yleistä mielipidettä ja omasivat hegemonista valtaa yhteiskunnassa. Kansallisuusaatteen ja luterilaisuuden valtapiiriin kuuluivat erityisesti koulun historian- ja uskonnonopetus, koska tietyllä tavalla toteutettaessa niiden avulla nuorisossa saatiin kasvatet-



Suomalaiset rauhantyöhön omistautuneet opettajat halusivat kehittää uskonnonopetusta myös suomalaisuuden ja luterilaisuuden ulkopuolelle. Kristillisten esikuvien ohella haluttiin uskonnonopetukseen uusia sankari-ihanteita, ja sellaista edusti myös Mohandas Gandhi. (Kuva: Wikimedia Commons.)

tua isänmaallisuutta ja maanpuolustus- tahtoa. Kansallismielistä ja patrioottista uskonnonopetusta kritisoineet opettajat muodostivat siten uhkan omilla muutosehdotuksillaan koko kansallismielisyyden ideologiselle valta-asemalle. Tämän vuoksi suomalaisten rauhanaatteellisten opettajien muutosehdotukset synnyttivät ankaraa kritiikkiä oikeistolaisessa ja kansallismielisessä lehdistössä.

## AIKAANSA EDELLÄ

Opettajat, jotka kyseenalaistivat 20–30-luvulla kansallismielisen uskonnonopetuksen, korostivat ennen kaikkea oppilaiden tarvetta oppia tuntemaan ja arvostamaan toisten kansojen kulttuureita ja tapoja, miten valtiot tekevät rauhanomaisesti yhteistyötä. Pohjoismaisten opettajien kesäkursseilla pidetyillä luennoilla käsiteltiin hyvin usein aiheina isänmaallisuutta ja kansainliittoa. Opettajien rauhanliitossa todellinen isänmaallisuus nähtiin sellaisena, että ihmiset osasivat kunnioittaa jokaisen maan koskemattomuutta ja kulttuuria. Kansainliitto oli puolestaan se instituutio, jonka tehtävä oli edistää kansojen välistä yhteistyötä ja rauhanomaista konfliktin sovittelua, minkä vuoksi siitä opettaminen haluttiin tuoda osaksi koulujärjestelmää. Kun tukea ei löytynyt näille näkemyksille suomalaisesta yhteiskunnasta, suomalaiset opettajat verkostoituivat pohjoismaisella tasolla samanmielisten opettajien kanssa.

Suomalaisia opettajia, jotka pyrkivät lisäämään 20–30-luvuilla kansainvälisyys- ja rauhankasvatusta kouluissa, ei ollut paljoa, mutta he silti aloittivat itsenäistymisen jälkeen muokkaamaan omalla toiminnallaan suomalaista koulujärjestelmää ja uskonnonopetusta enemmän sellaiseksi, jollaisena se tunnetaan nyky-aikana. Nykyisen perusopetuksen opetussuunnitelmassa uskonnon oppiaineen tehtäväksi määritellään, että ”opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää”. Toisen maailmansodan aikana äärimmäisen viedyn kansallisuusaatteen nimissä toteutetut kansanmurhat osoittivat tar-

peen nostaa ihmisarvon valtion ja kansallisuusaatteen yläpuolelle, mikä heijastui myös suomalaiseen kouluopetukseen. Tälle aatteelliselle muutokselle Suomen opettajien rauhanliitto oli pohjoismaisten opettajakollegoiden avulla muokannut ja valmistanut suomalaisia koulujärjestelmää jo vuosikymmeniä aikaisemmin. ■

Rony Ojajärvi

Kirjoittaja on uskonnon ja yhteiskuntaopin opettajaksi valmistunut teologian maisteri.

## AIHEESTA ENEMMÄN

Ahonen, Sirkka

2017 Suomalaisuuden monet myytit.

Kansallinen katse historian kirjoissa.

Helsinki: Gaudeamus.

Huhta, Illikka

2001 ”Täällä on oikea Suomenkansa”.

Körttiläisyyden julkisuuskuva 1880–1918.

Diss. Helsinki: Suomen kirkkohistoriallinen seura.

Kalemaa, Kalevi

1981 Suomalaisen rauhanliikkeen juuria.

Vaasa: Suomen rauhanliitto & YK-yhdistys

Nilsson, Ingvar

2015 Nationalism i fredens tjänst. Svenska skolornas fredsförening, fredsostran och

historieundervisning 1919–1939. Diss.

Umeå: Umeå universitet.

Umeå: Umeå universitet.

Ojajärvi Rony

2019 Kohti Kristillistä internationaalia –

Mathilda Wreden ja Felix Iversenin johtaman Kristillisen internationaalin Suomen

osaston muodostuminen ja vastaanotto

1919–1920. Pro gradu -tutkielma.

Itä-Suomen yliopisto.

Itä-Suomen yliopisto.

2020 Piirteitä opettajien kansainvälistymisen ja kansainvälisyys- ja rauhankasvat-

sen historiasta 1925–1932 – Pohjoismaisten

opettajien yhteistyöverkostot ja kansainliitto-

valistus keinoina muuttaa nationalistista

uskonnon ja historianopetusta 20-luvulla.

Artikkelikäsitelmä tutkijan hallussa.

Artikkelikäsitelmä tutkijan hallussa.

Opetushallitus

2014 Perusopetuksen opetussuunnitelma.

# PAAVI FRANCISCUS USKOO SYDÄMEN RAUHAAN

**A**urinkoisena maaliskuun 19. päivänä vuonna 2013 kemisti ja Latinalaisen Amerikan teologian kasvatti, Jose Mario Bergoglio, nousi Vatikaanin istuimelle rukouksien, virsien ja Etelä-Amerikan valtioiden lippujen liehunnan saattelemana. Paaviksi vihkiminen suoritettiin perinteitä kunnioittaen, mutta hymyilevä ja lämmin Bergoglio toi tilaisuuteen epätyypillisiä ja yllättäviä elementtejä. Ensimmäisenä jesuiittana ja argentiinalaisena paavina hän pukeutui valkoiseen, yksinkertaiseen kasukkaan koristeellisen paavin viitan sijaan. Hän pyysi argentiinalaista papista olemaan matkustamatta Vatikaaniin ja lahjoittamaan matkoihin varatut rahat hyväntekeväisyyteen. Edustaessaan globaalia etelää hän osoitti symbolisesti maailmalle tukevensa köyhiä Vatikaanin valtaistuimen kautta.

Kun enemmistö äänistä oli laskettu, kardinaali Claudio Hummes halasi ja suuteli uutta paavia kuiskaten: "Älä unohda köyhiä". Silloin Bergoglio kertoi ajattellessa Franciscus Assisilaista, jolta hän otti paavinimensä. Assisilainen innoitti häntä nöyryyteen ja vaatimattomuuteen uskonnollisena johtajana. Hänen johtajuutensa

kolme keskeisintä teemaa ovat köyhyyden hävittäminen sekä välinpitämättömyyden globalisaation ja ilmastonmuutoksen vastustaminen.

Paavi Franciscus on pyrkinyt kasvattamaan katolilaisen kirkon roolia myös rauhanpolitiikassa. Hän käyttää diplomaattisesti pehmeää valtaa ottaessaan kantaa maailman kriiseihin ja konflikteihin. Franciscus korostaa puheissaan erityisesti väkivallattomuutta, veljeyttä ja solidaarisuutta niin yksilöllisellä kuin yhteiskunnallisella tasolla. Eräässä messussa paavi muistutti laajalle kuulijakunnalleen, ettei rauha maailmassa voi toteutua, jos jokaisella ei ole rauhaa sydämässään. Kateus, kosto ja panettelu johtavat konflikteihin perheissä, naapurustoissa ja työpaikoilla. Franciscuksen mukaan ilman veljeyttä ja solidaarisuutta on mahdotonta luoda oikeudenmukaista yhteiskuntaa ja kestävää, eheää rauhaa. Hän toivoo, että armeliaisuus ja väkivallattomuus ohjaisivat tapojamme kohdella toisia henkilökohtaisissa, sosiaalisissa ja kansainvälisissä suhteissa. Lisäksi Paavi asianmukaisesti huomioi, että rauha ei ole päämäärä vaan prosessi, joka vaatii pysyvää sitoutumista.

Kansainvälisestä politiikasta puhuesaan paavi huomauttaa, että vaikka demokratia on poliittinen rauhanjärjestelmä, länsimaiden tulisi huomioida kulttuuriset erityispiirteet rauhanprosesseissaan. Toisin sanoen kestävä ja eheä rauha saavutetaan huomioimalla kokonaisvaltaisesti paikalliset olosuhteet. Yksilöiden perusvapauksien turvaaminen, korruption kitkeminen ja tasa-arvoinen mahdollisuus

Kuva on julkaistu Paavi Franciscuksen Instagram-tiillä (@franciscus) 9.6.2017 saatesanoin: "Nöyryys ja arkuus eivät ole heikon piirteitä, vaan vahvan hyveitä".



osallistua poliittiseen päätöksentekoon takaisivat kestävän rauhan.

Paavi Franciscus on pyrkinyt aktiivisesti huomiomaan konfliktit maailmalla. Puhuesaan rauhanneuvotteluista Israelin ja palestiinalaisten välille, Syyrian poliittisesta ratkaisusta tai Jemenin tulitauosta hän vetoaa veljeyteen.

Franciscus on omaksunut merkittävän roolin Yhdysvaltojen ja Venäjän väliin liennytyksessä sekä Latinalaisen Amerikan olosuhteiden kohentamisessa. Vuonna 2014 paavi perusti yhdessä Latinalaisen Amerikan Kirkon kanssa yhteisön nimeltä Red Ecclesial Panamazónica (REPAM). Sen tavoitteena on muun muassa saada alkuperäiskansoille kuuluvuutta ja mahdollisuuksia dialogiin maailmalla. Lisäksi yhteisö valvoo ihmisoikeuksien toteutumista sekä suojelee amazonilaisia heimoja. Yhteisölle puhuesaan paavi korosti dialogin merkitystä rauhantyössä. Hän uskoo, että kykenemättömyys kuunnella ja kohdata toisiamme estää meitä elämästä rauhallisesti yhdessä.

Franciscuksen merkittäväksi saavutuksiksi luetaan myös hänen aloitteellisuutensa rauhan välittäjänä Kolumbiassa ja Kuubassa. Vuonna 2014 Kuuba ja Yhdysvallat normalisoivat diplomaattiset suhteensa Barack Obaman ja Raúl Castiron toimesta. Koska yhteistyö Castiron kanssa oli sujunut hyvin, paavi pyysi häntä avukseen Kolumbian rauhanneuvot-



Kuva on julkaistu Paavi Franciscuksen Instagram-tiillä (@franciscus) 26.6.2016. Paavi Franciscus haluaa turvata uskonnonvapauden ja lisätä uskontojen välistä dialogia.



teluihin. Rauhansopimus sissiliikkeen (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia–Ejército del Pueblo (FARC)) ja hallituksen välillä allekirjoitettiin Kuuban Havannassa vuonna 2016. Rauhansopimus kaatui kuitenkin enemmistön äänestäessä sitä vastaan kansanäänestyksessä.

Poliittisia haasteita Franciscus on kohdannut muun muassa ylläpitäessään suhteita Kiinaan ja Donald Trumpiin. Kiinassa valtion tukema järjestö China Catholic Patriotic Association nimittää katoliset piispat. Paavia on siis kritisoitu siitä, ettei hän kykene toteuttamaan oikeuttansa nimittää piispoja sekä tehtävänsä varmistaa uskonnonvapauden toteutuminen maailmalla. Jännitteitä paavin ja presidentti Trumpin välillä syntyi, kun paavi kritisoi Trumpin asennetta maahanmuuttajia ja turvapaikan hakijoita kohtaan. ■

liris Niemelä

Kirjoittaja on Rauha- ja Konfliktitutkimuksen maisteriopiskelija Tampereen Yliopistosta.

#### AIHEESTA ENEMMÄN

Braun, C. N. (2018). Pope Francis on War and Peace. *Journal of Catholic Social Thought*, 15(1), 63–87.

Meurman, T. (2017). *Nujerra välinpitämättömyys ja voita rauha: Paavi Franciscus rauhansopimuksena toimijana (Pro gradu-tutkielma)*.

Paavi Franciscus (1.1.2020) Peace As A Journey Of Hope: Dialogue, Reconciliation And Ecological Conversion. World Day of Peace.

Paavi Franciscus (09.01.2020) Pope at Mass: many fires of war today – true peace is sown in the heart. Vatican News.

Stille, A. (19.03.2013) Inaugurating Pope Francis. *The New Yorker*.

Tiedeykkönen – podcast (4.2.2020) Onnistuuko paavi Franciscus katolisen kirkon uudistamisessa? Yle Areena.

Yle Uutiset (2018) Paavin toivelistalla rauhaa ja veljeyttä – antoi perinteisen Urbi et orbi-siunauksen Vatikaanissa.

Lisätietoa REPAM-yhteisöstä löytyy englanniksi nettisivuilta [sindoamazonico.va](http://sindoamazonico.va)

## Kenttäpiispa Pekka Särkiö:

# PUOLUSTUSVOIMAT RAUHAN ASIALLA

”Sodan ja rauhan etiikka on pysyvä aihepiiri puolustusvoimissa”, sanoo vuodesta 2012 lähtien kenttäpiispana toiminut Pekka Särkiö. Aihe on esillä muutenkin kuin vain sotilaspapiston kesken.



”PUOLUSTUSVOIMAT on rauhantahtoinen organisaatio”, kenttäpiispa Särkiö lainaa edeltäjäänsä Hannu Niskasta. Suomen puolustusvoimien tehtävä on ylläpitää uskottavaa puolustuskykyä, ja sotilaallinen valmius pyrkii estämään hyökkäyksen Suomea vastaan. Jatkosodasta opiksi ottaneena Suomi valmistautuu puolustamaan maata sen rajojen sisäpuolella. ”Puolustusvoimat turvaa Suomen aluetta, kansan elinmahdollisuuksia ja valtiojohdon toimintavapautta sekä puolustaa laillista yhteiskuntajärjestystä tarvittaessa sotilaallisin voimakeinoin aseellisen hyökkäyksen tai sitä vastaavan ulkoisen uhan kohdistuessa Suomeen.”

Kenttäpiispa Särkiö on huomannut, että asevelvollistenkin keskuudessa suomalaisen luovuttamattomiin arvoihin edelleen kuuluu esimerkiksi koti, joka käsitteenä pitää sisällään läheiset ihmissuhteet, työn ja toimeentulon. Myös uskonto kuuluu edelleen niihin arvoihin, joita suomalaiset haluavat puolustaa.

Konfliktien selvittämisessä aseisiin tarttuminen on viimeinen ja raskain vaihtoehto, ja sitä ennen on ensin käytettävä kaikki mahdolliset diplomaattiset, poliittiset ja muut keinot. Aseellista hyökkäys-

tä on yleensä edeltänyt asennemuokkaus, jossa vihollinen on demonisoitu. ”Siksi jokaisen ihmisen ihmisarvon säilyttäminen on tärkeää”, Särkiö muistuttaa ja jatkaa: ”Totuus on sodan ensimmäinen uhri, totuus kärsii sodassa aina.”

Tällä hetkellä elämme onneksi rauhallisessa ja vakiintuneessa maassa, mutta tilanteet voivat muuttua. Emme aina muista, että Itä-Ukrainassa on sodittu vuodesta 2014 lähtien. Konflikti alkoi tunnuksettomien sotilaiden hyökkäyksellä ilman sodanjulistusta.

## EETTINEN NÄKÖKULMA SOTILAAN TOIMINTAKYVYSSÄ

Mielikuivissa puolustusvoimien kirkollinen työ on luterilaista, mutta käytännössä sotilaspapit työskentelevät monikulttuurisessa ympäristössä kaikkia, sekä varusmiehiä että henkilökuntaa varten. Hirtauselämän lisäksi eettisiin näkökulmiin kiinnitetään paljon huomiota. Särkiö kertoo, että vuodesta 2015 lähtien puolustusvoimissa on alettu entistä enemmän korostaa sotilaan toimintakyvyn merkitystä. Sotilaan toimintakyky on yksi sodan lopputulokseen vaikuttavista teki-

joistä. Muita ovat sotilaskoulutus sekä armeijan ajanmukainen ja riittävän suorituskyykyinen varustus.

Sotilaan toimintakyky ei ole kahteen muuhun mainittuun tekijään verrattuna yhtä konkreettinen, mutta se on kuitenkin hyvin tärkeä. Siihen kuuluvat fyysinen kunto sekä psyykinen, sosiaalinen ja eettinen ulottuvuus. Kenttäpiispa Särkiön mielestä eettinen ulottuvuus on lopputuloksen kannalta merkittävä, sillä se liittyy taistelutahtoon. Sodan päämäärällä ja keinoilla on oltava merkitystä sotilaille itselleen. ”Sotilaan ei pitäisi joutua käyttämään väkivaltaa tarkoitukseen, joka on vastoin hänen käsitystään oikeasta ja väärästä”, Särkiö sanoo. Tavoite on, että hyvä sotilas puolustaa hyvää, ja sotilaan pitää voida kokea olevansa mukana oikeassa asiassa eli sellaisessa, jonka hänen omatuntonsa hyväksyy. Silloin, kun sotilas kykenee annettuun tehtävään, niin joukko on toimintakykyinen. Toimintakyvyn kannalta myös joukkojen yhtenäisyys on oleellista. Toimintakyvyn ylläpitämisessä on puolustusvoimien kirkollisella työllä entistä suurempi merkitys.

Sotilaspappien työn uskonnollinen puoli korostuu kriisien aikana. Kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa on mahdollisuus osallistua viikoittain sotilaspapin toimittamaan messuun ja hartauksiin. Monet osallistuvat niihin. Lisäksi keskustelut papin kanssa ovat monille tärkeitä. Henkilökohtaisissa keskusteluissa voi tulla esille sotilaan moraalinen haavoittuminen: sotilas tuntee syyllisyyttä tilanteesta tai tehtävästä, jossa on ollut mukana. Toisinaan sotilaan keskustelu papin kanssa johtaa rikkiin. Kuoleman kanssa kasvokkain joutuminen herättää usein uskonnollisia ja eksistentiaalisia kysymyksiä, ja näissäkin mietteissä haudutaan sotilaspapin kanssa keskusteluaan.

## SOTILASPAPIT OVAT KAIKKIA VARTEN

Eri maiden johtavat sotilaspapit tapaavat toisiaan vuosittain kansainvälisessä kokouksessa. Särkiö kertoo, että esimer-

kiksi USA:ssa sotilaspapit edustavat maan uskonnollista moninaisuutta. Hartaudet toimitetaan siten, että eri uskontokuntia edustavat voivat osallistua niihin. Myös entisissä Itä-Euroopan kommunistimaissa on nykyään sotilaspappeja. Eettiseen toimintakykyyn panostaminen on kansainvälisestikin kasvanut entistään.

Suomen sotilaspapit ovat luterilaisia ja ortodokseja. Tällä hetkellä Suomessa on 25 päätoimista sotilaspappia, jotka ovat kaikki luterilaisia. Näiden lisäksi on alle kymmenen palkkiotoimista sotilaspastoria, heistä puolet on luterilaisia ja puolet ortodokseja.

Saamelaisalueella sotilaspapit ottavat toiminnassaan huomioon saamen kielen. Toisena esimerkkinä kulttuurin huomioon ottamisesta on se, että Kajaanissa ortodoksisten varusmiesten on mahdollista antaa vala ortodoksisessa kirkossa. Kenttäpiispa johtaa sotilaspappien työtä ja siten luterilaisen kenttäpiispan johdossa on myös ortodoksisia sotilaspappeja. Heidän hengellinen esimiehensä on kuitenkin ortodoksinen piispa.

Kenttäpiispan virka perustettiin tamikuussa 1943, mutta sitä edelsi kenttäpiispan arvonimen myöntäminen heinäkuussa 1941 sotilassielunhoitoa johtaneelle sotarovastille. Marsalkka Mannerheim vaikutti viran perustamisen taustalla. Nykyisin tasavallan presidentti nimittää kenttäpiispan.

Varusmiesten katsomusten kirjon prosenttiluvut poikkeavat hieman kokovaltakunnan tilastoista: Noin 84 % varusmiehistä ilmoittaa olevansa luterilaisia, 1,8 % muslimia, 1,6 % ortodokseja, 12 % uskontokuntiin kuulumattomia. Muslimien määrä kasvaa varusmiespalvelusta suorittavien keskuudessa. Kaikkiin uskontokuntiin kuuluvien varusmiesten prosentuaalinen osuus on siis suurempi kuin kyseisiin uskontoryhmiin kuuluvien osuus koko väestössä. Toisaalta tiedot perustuvat varusmiesten omaan ilmoitukseen.

Varusmiespalveluksen keskeyttää noin 15 % aloittaneista. Pääasiallisia syitä ovat psyykkiset tekijät kuten masennus, ahdistuneisuus tai sopeutumisvaikeudet, sekä esimerkiksi tuki- ja

liikuntaelinten sairaudet. Siviilimurheet saattavat johtaa keskeyttämiseen, kuten myös päihderiippuvuudet. Huumeiden käytölle on puolustusvoimissa nollatoleranssi. Sotilaspapit sekä esimerkiksi psykologit ja sosiaaliterapeutit ovat palveluksensa keskeyttämistä harkitsevien tukena.

## TULEVAISUUDEN SODAT YMPÄRISTÖN VUOKSI

Tulevaisuuteen katsoessaan Särkiö näkee ympäristön suuren merkityksen rauhalle ja ihmiskunnalle. Mahdolliset tulevaisuuden sodat käydään todennäköisesti luonnon resursseista. Ilmasto-ongelmat ja muu elinympäristön elinvoiman heikkeneminen voivat muuttua sodan syyksi. Vaikeaksi käynyt elämä voi johtaa massiiviseen pakolaisuuteen. Luonto itse hoitaa luonnon prosesseja, esimerkiksi säätelee ilmastoa, sitoo hiiltä, ja muodostaa pohjavettä. Näitä luonnon ekologisia palveluja on pidetty itsestäänselvyyksinä, mutta toimivatko ne myös jatkossa? Luonnonvarojen käyttöä ohjataan kansainvälisillä sopimuksilla, mutta silti vapaamatkustaminen on helppoa. Mitä keinoja kansainvälisellä yhteisöllä on saada sopimuksista piittaamattomat valtiot noudattamaan sopimuksia? ■

Päivi Paloranta

Kuva: Puolustusvoimat

# BAHÁ'I – RAUHAN USKONTO

Bahá'i-uskonnon keskeisiin piirteisiin kuuluu maailmanrauhaan pyrkiminen. Uskonto onkin toiminut merkittävänä yhteistyökumppanina eri uskontojen ja kansojen välisessä yhteistyössä muun muassa YK:n toimielinten kautta.



Bahá'i-uskonnon maailmankeskus sijaitsee Haifassa, Israelissa.  
Kuva: Creative Commons.

**B**ahá'i kuuluu nuorimpiin maailmanuskontoihin. Mielenkiintoista on, että vaikka uskonto on maailmanlaajuisesti melko pieni – kannattajia on noin kuusi miljoonaa – on se kristinuskon jälkeen maantieteellisesti maailman toiseksi laajimmin levinnein uskonto. Bahá'in kannattajia on yli 200:ssa valtiossa. Eniten sen edustajia on Intiassa, jossa sillä on kannattajia noin yksi miljoona, ja Iranissa noin 300 000. Suomessa uskontoon kuuluu noin 900 henkilöä 60:llä eri paikkakunnalla.

## KOKO MAAILMAN YKSEYTTÄ KOHTI

Bahá'i syntyi liikehdintänä, joka halusi haastaa poliittisen ja uskonnollisen eripuraisuuden ja epäyhtenäisyyden. Sen juuret ovat 1800-luvun Persiassa, jossa elänyt Sayyid Ali-Muhammad Shirazi (1819-1850) koki olevansa profeetta Muhammadin seuraaja ja uusien Jumalan lähettämien ilmestysten vastaanottaja. Miehen seuraajat kutsuivat häntä nimellä Bab, joka merkitsee porttia, jonka kautta 12. shiialaisuuden imaami astuisi maailmaan. Babin opetukset julistettiin islaminuskoisten jou-

kossa harhaopiksi ja mies tuomittiin kuolemaan. Babin seuraajien johdossa jatkoi kuitenkin vuodesta 1863 alkaen Mirza Husayn Ali Nuri (1817-1892), joka tunnetaan paremmin myöhemmin annettulla nimellä, Baha'u'llah. Hänen toimintansa pohjalta syntyi uusi uskonnollinen liikehdintä, joka tunnetaan bahá'ina.

Islam on vaikuttanut kristinuskon ohella vahvasti bahá'i-uskontoon. Uskon ytimessä on monoteistinen ja universaali opetus siitä, että on olemassa yksi Jumala ja siten koko maailman tulee myös olla yksi. Baha'u'llahin mukaan Jumalan sanansaattajia ovat historiassa olleet muun muassa Abraham, Mooses, Zarathustra, Buddha, Jeesus ja Muhammad, joiden perinteen jatkajaksi hän nimitti itsensä.

Baha'u'llahin opetuksen mukaan kaikista ihmisten välisistä raja-aidoista tulisi luopua. Kansallisuus, sukupuoli, varallisuus, ihonväri tai uskonnollinen vakaumus eivät saa toimia esteenä ihmisten kesken. Baha'u'llah katsoi maailman tulleen poliittiselta rakenteeltaan ja kulttuurisilta arvoiltaan siihen kehitysvaiheeseen, että se oli kypsä kulkemaan kohti yhteyttä ja maailmanrauhaa. Maailmanrauha ei hänen mukaansa ollut ai-

noastaan mahdollinen, vaan väistämätön vaihe ihmiskunnan kehityksessä.

Uskonnon tehtävä on Baha'u'llahin mukaan tarjota ratkaisuja oman aikansa ongelmiin ja kehittää ihmistä henkisesti. Kaikkien uskontojen katsotaan olevan perimmäiseltä totuudeltaan samaa. Hänen opetustensa keskeisiä periaatteita olivat usko Jumalan ja kaikkien uskontojen ykseyteen, ihmisyyden ykseys, naisten ja miesten tasavertaisuus, tieteen ja uskonnon yhteistyö, yleismaailmallinen rauha, kaikkien ennakkoluulojen poistaminen, koulutuksen välttämättömyys, kohtuus ja oikeudenmukaisuus, neuvottelun periaate, hartaudellisuus päivittäisen rukouksen muodossa ja ihmiskunnan palveleminen. Yksi keskeinen periaate liittyi uskonnon ja politiikan välisiin suhteisiin, joihin Baha'u'llah suhtautui kielteisesti ja katsoi, että niiden oltava erillään.

## UNIVERSAALI RAUHAN EDISTÄJÄ

Bahá'i järjestäytyi myöhemmin hallinnollisesti Baha'u'llahin opetusten pohjalta. Liikkeen johdossa toimi 1920-1950-luvuilla Shoghi Effendi, jonka

aikana uskontoon perustettiin hallintojärjestelmä. Vuonna 1951 perustettu kansainvälinen keskuselin International Bahai Council toimi pohjana vuonna 1962 perustetulle Yleismaailmalliselle oikeusneuvostolle, joka toimii Haifassa, Israelissa. Effendin aikana liike laajeni myös maailmanlaajuisesti ja sen yhteiseksi kieleksi vakiintui englanti. Hänen tulkintansa bahá'in opinkappaleista ovat yhteisön piirissä käytössä nykyäänkin. Varsinaista yhtä pyhää kirjaa ei yhteisöllä ole. Vuonna 1985 Yleismaailmallinen oikeusneuvosto antoi kaikille maailman kansoille kohdistetun lausunnon nimeltään Lupaus maailmanrauhasta, jossa peräänkuulutettiin muun muassa pyrkimystä yhteistyön rakentamiseen, materialismista luopumiseen ja kaikenlaisen syrjinnän poistamiseen rauhan ja tietoisien ihmiskunnan ykseyden edistämiseksi.

Vaikka bahá'i on itsessään sisällöllisesti suvaitsevaisuuteen pyrkivä uskonto, on se kohdannut myös vainoamista, erityisesti monissa islaminuskoisissa maissa. Esimerkiksi Iranissa, josta uskonto on syntynyt, bahá'ille ei ole annettu itsenäisen uskonnon asemaa, toisin kuin esimerkiksi juutalaisuudelle tai kristinuskolle. Bahá'i-uskoon kuuluville ei ole sallittu koulutusta tai oman ammatin harjoittamista, minkä johdosta heitä on lähtenyt maasta pakolaiseksi tuhansittain. Egyptissä bahá'i-yhteisöön kuuluvat saivat vuonna 2009 oikeuden olla rekisteröitymättä uskonnon edustajiksi. Tätä aikaisemmin jäsenten oli ollut pakko rekisteröityä muslimiksi, kristityksi tai juutalaiseksi, jotta sai henkilöpaperit ja sitä kautta oikeuden esimerkiksi terveydenhoitoon ja koulutukseen.

Uskontojen väliseen ykseyteen pyrkiminen näkyy bahá'in toiminnassa hyvin käytännössä. Sen temppeleitä on maailmanlaajuisesti ainoastaan seitsemän: Australiassa, Intiassa, Saksassa, Yhdysvalloissa, Panamassa, Samoalla ja Ugandassa. Ne ovat hyvin pelkistettyjä ja tarkoitettu kaikkien uskontojen seuraajille. Bahá'issa ei ole pappeja, minkä johdosta tempeleissä ei järjestetä jumalanpalveluksia. Ne ovat rukoushetkiä varten, ja niissä lausu-

taan tyypillisesti eri maailmanuskontojen pyhiä kirjoituksia ja rukouksia.

Bahá'i on ollut mukana uskontojen välisissä yhteistyöelimissä niin Suomessa kuin maailmallakin. Sen edustusto oli mukana YK:n perustamiskokouksessa vuonna 1945 ja vuodesta 1948 lähtien sillä on ollut virallinen asema maailmanlaajuisena kansalaisjärjestönä (Bahá'i International Community, BIC) YK:n yhteistyöelimissä toimiessaan. Tätä kautta se on toiminut kansainvälisessä ihmisoikeustyössä muun muassa terveyteen, naisten asemaan, rikollisuuden ja rasismien kitkemiseen ja lukutaidon edistämiseen liittyvissä projekteissa.

Yhteisön toiminnassa pidetään tärkeänä tehtävänä edistää bahá'in sanoman viemistä eteenpäin sekä toimia roolimalina maailmanrauhan, universaalien harmonian ja keskinäisen ymmärryksen luomisessa ihmiskunnan kesken. Tämän päivän bahá'it haluavat palvella ihmiskuntaa omalla työllään. Myös perheen ja kasvatuksen merkitys on vahva kaiken yhteiskunnallisen työn pohjana. Bahá'i-yhteisö tekee vapaaehtoistyötä, johon liittyen se lähettää pioneereja eri puolille maailmaa opettamaan uskostaan ja tekemään töitä yhteisöiden eteen. Pioneerit kokevat usein toimivansa bahá'i-uskonnon maailmankansalaisina. Varsinainen käännytystyö on yhteisön piirissä on kiellettyä. Vaikka uskonnossa puhutaan maailman ykseydestä, tunnustetaan silti eri kansojen omaleimaiset piirteet.

Suomessa yhteisö on tehnyt yhteistyötä eri järjestöjen kuten Unicefin, Suomen YK-liiton, SPR:n ja MLL:n kanssa muun muassa kouluttaessaan yläkoulujen tutkioppilaitten neuvottelu- ja konfliktinratkaisutaitoja. Bahá'i-yhteisöt ovat mukana myös eri uskontokuntien välisissä organisaatioissa Suomessa ja maailmalla edistämässä uskontojen välistä dialogia.

## YHTEISIÄ SÄVELIÄ USKONTOJEN VÄLILLÄ

Bahá'i-uskon aatteet tulevat lähelle 1900-luvulta lähtien vahvistunutta maailmanlaajuisesta pyrkimystä ekumeniaan ja

uskontojen väliseen vuorovaikutukseen. Esimerkiksi kristinuskon sisällä on ollut rauhaa ja maailman eetosta korostavia liikehdintöjä. Yksi arvostetuimmista lienee katolisen kirkon tunnettu toisinajattelija professori Hans Küng. Hän on todennut: ”Rauhaa ei tule kansojen välille ilman rauhaa uskontojen välillä. Rauhaa ei tule uskontojen välille ilman dialogia uskontojen välillä.” Ajatus on hyvin yhteneväinen bahá'in oppien kanssa. ■

Elsi Kiviniemi

AIHEESTA LISÄÄ ESIM.

<https://www.bahai.org/>

[https://www.weltethos.org/uploaded/documents/Hans\\_K%C3%BCng\\_fin1.pdf](https://www.weltethos.org/uploaded/documents/Hans_K%C3%BCng_fin1.pdf)

Brodd, Jeffrey & Little & Nystrom, Bradley & Platzner, Robert & Shek, Robert & Stiles,

Erin 2013: Invitation to World Religions

Chryssides, George D. and Zeller, Benjamin E. (edited by) 2014: The Bloomsbury Companion to New Religious Movements

Ferguson, John 1977: War and Peace in the World's Religions

Kylliäinen, Aitolkin 2009: Bahá'i-pioneerien sopeutuminen Suomeen. Sosiaalityön tutkimus, Tampereen yliopisto.

# Uskonnot sodassa ja rauhassa: SOVELLUS PERUSOPETUKSEN KAHDEKSANNEN LUOKAN MOK-VIIKKOON

**M**onialaisten oppimiskokonaisuuksien teemoina koulusamme Tampereella ovat olleet seitsemännellä luokalla Vesi, kahdeksannella Hyvä ja paha maailma ja yhdeksännellä Työelämä. Toteutus on vaihdellut ja etsinyt muotoaan vuosittain. Tällä hetkellä jokaiselle luokka-asteelle on määritelty kokonainen viikko, jonka aikana vuosiluokan teemaa käsitellään lukujärjestyksen mukaisilla oppitunneilla. Koska uskontoa on viikoittain vain yksi tunti, teeman käsittely uskonnon osalta tapahtuu yhdellä oppitunnilla. Uskonnon opetus suunnitelman näkökulmasta kahdeksannen luokan teema Hyvä ja paha maailma sopisi paremmin yhdeksännelle luokalle osaksi etiikan kurssia. Toisaalta hyvä näin. Koko yhdeksannen luokan teemahan on etiikan näkökulmasta tuo Hyvä ja paha maailma. MOK-viikolla yhdeksannen luokan

Työelämä-teeman myötä uskonnon tunneilla on käsitelty ammattietiikkaa. Hyvä ja paha maailma teemaan liittyen uskonnon tunneilla on käsitelty ensin uskontojen roolia sodissa ja sen jälkeen uskontojen roolia maailmanrauhan edistäjinä. Jälkimmäisessä on fokusoiduttu tarkemmin uskontodialogiin.

## OPPITUNNIN KULKU JA SIIHEN LIITTYVÄ KOETEHTÄVÄ

Oppitunti koostuu kahdesta pääosasta. Aluksi keskustellaan PowerPoint-esityksen avulla uskonnoista konfliktien aiheuttajina sekä osallisina sodissa ja vainoissa. (Materiaali 1.) Viimeisessä diassa verrataan muun muassa puhtaasti sellaisten vainojen uhrilukuja, joissa uskonto selkeästi on ollut osallisena sellaisten vainojen ja kansanmurhien uh-

rilukuihin, joissa uskonnolla ei ole ollut keskeistä roolia.

Oppitunnin toinen osuus voidaan toteuttaa usealla tavalla. Se perustuu lukumateriaaliin ja siihen liittyviin kysymyksiin. (Materiaali 2.) Yksinkertaisinta on, että jokainen oppilas vastaa tehtäviin itsenäisesti. Vaihtoehtoisesti tehtäviin voidaan vastata myös 2-4 hengen ryhmissä. Oppilaat voivat näissä ryhmissä myös jakaa tehtävät keskenään ja lopuksi koota ryhmän yhteiset vastaukset tehtäviin. Lopuksi vastauksista käydään opetuskeskustelu. Tämän jälkeen oppilaille tulisi olla selvillä käsitteen uskontodialogi merkitys.

Uskontodialogi kuuluu kahdeksannen luokan sisältöihin ja voidaan näin ollen kuitata läpikäytyksi MOK-viikolla. MOK-oppitunti voidaan huomioida myös osana oppiaineen arviointia. Koosteena olen käyttänyt oheista oikein/väärin -tehtävää. (Materiaali 3.)

Jarno Parviola  
Uskonnon lehtori  
Etelä-Hervannan ja Linnainmaan koulut  
Kuvat: Pixabay.com



MATERIAALI 1:

TEHTÄVÄMONISTE KYSYMYKSINEEN

## Uskonnot osallisina ja osattomina sodissa ja vainoissa

## Uskonsodat

(Lähde: *Encyclopedia of War*)

- Viimeisen 1 000 vuoden aikana on käyty 1760 merkittävää sotaa.
- Noin 120 sodan syynä on osittain ollut uskonto ja 1640 sodan syynä muu kuin uskonto.
- Uskonto on ollut osatekijänä esimerkiksi seuraavissa sodissa:
  - 30-vuotinen sota (1618-1648)
  - protestanttinen Ruotsi vastaan katolinen Eurooppa; syynä oli Ruotsin suurvalta-aseman vahvistaminen, ja sodan todelliset syyt olivat poliittisia ja taloudellisia.

## Ristiretket

- Ristiretket olivat paavin hyväksymiä ja uskonnollisesti motivoituja sotaretkiä keskiajalla.
- Taustalla oli pitkä rauhanaika Euroopassa, minkä myötä sotilaskoulutuksen saaneita nuoria miehiä oli paljon toimettona.
- Tarkoitus oli vallata Jerusalem takaisin muslimeilta kristittyjen hallintaan.
- Aluksi tarkoitus oli vilpiton, mutta myöhemmät ristiretket olivat ryöstö-, rellestys- ja tuhoamisretkiä.

## Inkvisitio

- Inkvisitio oli katolisen kirkon laitos harhaoppisuutta vastaan.
- Se perustettiin vuonna 1184.
- Pahamaineisin inkvisitio oli Espanjan inkvisitio, jota pidetään myös juutalaisvainojen alkuna.
- Virallisesti inkvisitio on lakkautettu. Nykyään vastaavaa tehtävää hoitaa Uskonopin kongregaatio Vatikaanissa, ja sen tehtävänä on valvoa oikeaa katolista oppia.

## Erilaisten vainojen uhrin

- Espanjan inkvisitiassa surmattiin 300 vuoden aikana 3000–5000 ihmistä.
- Kristittyjen vainoissa 64–313 kuoli n. 3000 ihmistä.
- Ristiretkien uhrilukua on mahdoton tietää, mutta määräksi on arvioitu n. 2 miljoonaa
- Poliittisten diktatuurien uhrin 1900-luvulla:
  - Natsi-Saksa: n. 17 miljoonaa, joista n. 6 miljoonaa etnistä juutalaista kuoli keskitysleireissä
  - Stalinin vainot ja epäonnistunut talouspolitiikka: n. 100 miljoonaa
  - Maon Kiina ja kulttuurivallankumous: n. 100 miljoonaa.

MATERIAALI 3:

## USKONTODIALOGIIN LIITTYVÄ KOETEHTÄVÄ

Merkitse seuraavien väittämien perään O, jos väitteen sisältö on mielestäsi oikein, tai V, jos väitteen sisältö on mielestäsi väärin.

- Uskontodialogi on uskontojen välistä vuoropuhelua. \_\_\_\_\_
- Uskontodialogin tarkoitus on käännäyttää toiset oman uskonnon kannattajiksi. \_\_\_\_\_
- Uskontodialogin tarkoitus on oppia toisten uskonnoista. \_\_\_\_\_
- Uskontodialogi edistää rauhaa ja ihmisten välistä ymmärrystä maailmassa. \_\_\_\_\_
- Uskontodialogi hyväksyy ihmisten erilaiset käsitykset uskonnollisista asioista. \_\_\_\_\_
- Uskontodialogin tarkoituksena on uskontojen yhdistyminen. \_\_\_\_\_

## MATERIAALI 2:

## TEHTÄVÄMONISTE KYSYMYKSINEEN

## USKONNOT MAAILMANRAUHAA EDISTÄMÄSSÄ

Tuttua on, että uskonto säätelee monissa kulttuureissa muun muassa yhteisön ajanlaskua ja vuotuista juhlakalenteria. Se voi vaikuttaa myös lakeihin. Lainsäädännön taustalla voidaan eurooppalaisissa maissa nähdä kristinuskon kymmenen käskyä, islamilaisissa maissa vaikuttavat puolestaan Koraanin opetukset. Uskontojen edustajat saattavat myös aktiivisesti ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun etenkin eettisistä kysymyksistä kuten ihmisarvosta, elämän kunnioittamisesta ja maailmanrauhasta.

Uskontoa on myös käytetty ja käytetään edelleen joko pääasiallisena tai osittaisena syynä väkivallantekoon, poliittiseen konfliktiin tai sotaan. Historiasta ovat tuttuja sotaisat ristiretket, uudempaa aikaa edustavat puolestaan Lähi-idän kriisi ja syyskuun 11. päivän terrori-isku New Yorkissa vuonna 2001. Uudempi kysymys on Syyrian-sodan jälkipyykki ja Isis-järjestön terrori Lähi-idässä.

Nykyisin eri uskontojen edustajat pitävät tärkeänä yhteistyötä, jolla edistetään maailmassa rauhaa, oikeudenmukaisuutta, kestäväää kehitystä ja suvaitsevaisuutta. Monissa maissa uskontojen kannattajat kokoontuvat tutustumaan toistensa perinteeseen. Näin lisätään ymmärrystä ja arvostusta. Uskonnot toimivat myös yhteistyössä avustaen monissa kriisitilanteissa eri puolilla maailmaa.

### USKONTODIALOGI EDISTÄÄ YHTEISKUNTARAUHAA

Nykymaailmassa eri uskontoihin kuuluvat ihmiset kohtaavat toisiaan esimerkiksi kouluissa, työpaikoilla, asuinympäristöis-

sään ja matkustaessaan. Aina uskonto ei nouse puheenaiheeksi, mutta se voi silti vaikuttaa ihmisten tapaan ajatella ja toimia. Joskus uskonto näkyy ulospäin esimerkiksi vaatetuksessa, mikä voi aiheuttaa kiinnostusta tai ihmetystä. Uskontojen välillä syntyy myös riitoja, jopa aseellisia yhteenottoja.

Dialogi tarkoittaa vuoropuhelua. Uskontodialogi on eri uskontojen edustajien välistä kanssakäymistä, jossa halutaan ymmärtää paremmin toisen uskontoa ja perinteitä sekä omaa uskontoa. Uskontodialogi ei ole vain keskustelua, vaan se voi olla myös yhdessä tekemistä. Missään muodossaan uskontodialogi ei sisällä käännyttämistä, toisen uskonnon halveksimista tai sen yläpuolelle asettumista. Tavoitteena on edistää rauhaa ihmisten välillä ja yhteiskunnassa. Kyse ei ole uskontojen yhdistymisestä tai omasta vakaumuksesta luopumisesta. Myös ateistit voivat osallistua uskontodialogiin.

Uskontodialogi on monen muotoista. Kun uskontojen edustajat kohtaavat toisensa satunnaisesti arjen tilanteissa, puhutaan arjen dialogista. Uskontodialogit voivat olla myös järjestettyjä. Esimerkiksi monissa seurakunnissa pidetään dialogeja luterilaisten ja muslimien välillä. Nykyään on jo useita suomalaisia ja kansainvälisiä tahoja, jotka toimivat uskontodialogin ja rauhan edistämiseksi. Osa niistä työskentelee esimerkiksi kriisimaisissa, joissa uskonnollisten johtajien merkitys poliittisessa päätöksenteossa on suuri.

Mikä tahansa eri uskontoihin kuuluvien ihmisten kohtaaminen ei ole uskontodialogia. Uskontodialogiin kuuluu halu oppia toiselta ja ymmärtää tämän uskon-

toa ja kulttuuria sekä hyväksyä erilaisuus. Olennaista on myös se, että ihminen tutkii ja tulkitsee samalla omaa katsomustaan. Tämä vaatii avointa asennetta ja uskallusta muuttua. Suurin este uskontodialogille onkin pelko erilaisuutta tai muutosta kohtaan.

1. Mihin asioihin uskonnot vaikuttavat eri kulttuureissa?
2. Millaisia kielteisiä asioita liitetään uskontoon?
3. Millä eri tavoin uskonnot toimivat yhdessä?
4. Miksi eri uskontojen välinen yhteistyö on tärkeää?
5. Missä eri yhteyksissä eri uskontojen edustajat kohtaavat?
6. Mitä tarkoittaa uskontodialogi?
7. Mitä uskontodialogi ei ole?
8. Miten arjen dialogi eroaa järjestetystä dialogista?
9. Miksi uskontodialogi on tärkeää?
10. Mitä vaikutuksia uskontodialogilla parhaimmillaan voi olla?



## RAUHAN ISTUTTAMISTA VIHANKYLVÖN SIJAAN



“TYKKÄÄTTEKÖ JEESUKSESTA?”, kysyivät kolme noin 7–9-vuotiasta haredijuutalaispoikaa Mea Shearimista. Pojat leikkivät porttimme ulkopuolella olevalla tiellä, koska sapatin hiljainen liikenne sen salli. “Jeesus on...” ja siitä jatkui hyvin harjoiteltu eelikieli: musta kipa pois päästä, sylkäisy maahan ja kengällä sylen polkeminen tupakan tumpin tapaan. Toinen, usein uutisvideoille kaapattu, naapurin pojille tyypillinen mielenosoittaminen on natsihuudot poliisille.

Lapset ja nuoret ovat alttiita vaikutteille hyvässä ja pahassa. Konfliktialueen kasvuympäristö ruokkii viholliskuvia ja vihamielistä käyttäytymistä. Aluksi järkytyin, mutta sittemmin olen vähän tottunut siihen, koska juutalaisten tai muslimien suista kuulee usein, että toinen osapuoli “haluaa tappaa heidät”. Yllätys voi olla iso, kun toinen osapuoli osoittaakin ystävällistä tai myötätuntoista käyttäytymistä.

Kun messiaaniset juutalaiset tarjosivat keskuksellamme säihlyä pelanneille muslimipojille juhliensa herkkuja, aito ja vilpittön kysymys poikien suusta oli: “Tykkääkö ne meistä?”

Kun Länsirannalla sijaitsevan pakolaisleirin iltapäiväkerhon poika oli laulellut kerkossa isänsä opettamia ISIS-lauluja ja halusi kerhosta pois, koska isä piti vihollisina kerkon vetäjinä toimineita kristittyjä vapaaehtoisiamme. Pienen keskustelun jälkeen päädyttiin huomioon, että “vapaaehtoiset tykkää meistä”.

Kun Palestiinassa sijaitsevista kummikouluissamme kristityt ja muslimit opiskelevat rinta rinnan, kukaan ei edes kysy, kuka tykkää ja kenestä uskonnon vuoksi. Tänä vuonna lukiosta valmistuneet Miriam ja Peter vakuuttivat, että uskonto ei merkitse, kuka koulussa on kenenkin kanssa, vaan se, minkälainen henkilö on persoonaltaan. Ilmeisesti eri uskonnollisiin ryhmiin kuuluminen edelleen kuitenkin hallitsee vapaa-ajan asetelmaa.

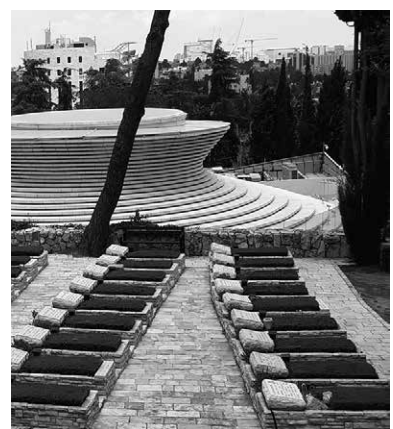
Se, miten voimme oppia tykkäämään toinen toisistamme, on keskeisenä ohjenuorana israelilaisen kumppanimme Rosing Centerin työssä. He varustavat tulevia opettajia kohtaamaan erilaisuutta sekä kitkemään vihapuhetta ja rasismia. Työ lähtee yksilöstä itsestään ja omien asenteiden tunnistamisesta.

Ryhmä Heparalaisen yliopiston opiskelijoita kokoontui juuri ennen koronasulkuja Felm-keskukselle tarkastelemaan sitä, miten Israel-Palestiina -konflikti heihin vaikuttaa. Jokainen osallistuja sai oman puheenvuoron ja muutaman tarkentavan kysymyksen, minkä jälkeen pienryhmät jakoivat tuntejaan puheenvuoron pohjalta. Tavalla tai toisella he kaikki ovat konfliktin uhreja, mutta se, minkä verran he ovat syyppäitä vihanpitoon ja sen lietsomiseen, riippuu pitkälti heistä itsestään.

Sodalle Lähi-idän alueella riittää syitä ja syyttäjiä. Kriittisintä tällä hetkellä (kesäkuun loppu) on se, mitä omaa uraansa kyseenalaisilla keinoilla pönkittävät Israelin ja USA:n päämiehet päättävät tehdä; missä määrin tai millä aikataululla miehitetyn alueen siirtokuntia ollaan liittämässä osaksi Israelia ja onko vastapuolen reaktio enemmän diplomatiaa kuin väkivaltaa. ■

Iina Matikainen

Kirjoittaja toimii Lähetysseuran aluetiedottajana ja yrittää konfliktin keskellä ammentaa enemmän idealismista kuin pessimismistä ja levittää firmansa strategian mukaisesti rauhan ja rakkauden sanomaa. Felm-keskus on Lähetysseuran toimintakeskus Jerusalemissa.



Jerusalemissa sijaitseva sotilashautausmaa kertoo karua kieltä alueen konfliktista. Siellä ei makaa vain sodissa kaatuneita, vaan kuolinvuosia riittää maan jokaiselle itsenäisyyden vuodelle.



## Perus- ja ihmisoikeushaasteita kasvatusalalla:

# USKONNON- JA OMANTUNNONVAPAUDEN TARKASTELUA

**M**itä perus- ja ihmisoikeudet tarkoittavat oppilaitosten arjessa? Millaisia tyypillisiä kanteluita oikeusasiamiehelle opetustoimesta tulee? Mikä on opettajan virkavastuu? Uusi perus- ja ihmisoikeuksia kasvatusalalla tarkasteleva oikeudellinen ja pedagoginen opas tarjoaa vastauksia muun muassa näihin kysymyksiin. Yksi toistuva aihe on uskonto ja katsomukset oppilaitoksissa. Myös laajemmin ajateltuna perus- ja ihmisoikeuksien merkitys yhteiskuntarauhan säilymisessä on tärkeä. Valotan sodan ja rauhan näkökulmaa joidenkin uskonnon- ja oman tunnon vapautta koskevien esimerkkien kautta.

Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta on julkaissut yhdessä oikeusasiamiehen kanslian kanssa opimateriaalin tyypillisistä oikeudellisista haasteista suomalaisissa kasvatusintituutioissa. Oppaasta hyötyvät kaikki opetus- ja kasvatusalan toimijat, mutta erityisesti opettajaksi opiskelevat, opettajankouluttajat, opettajana toimivat, rehtorit ja sivistystoimenjohtajat. Oppaassa on ainutlaatuinen koonti tyypillisistä kanteluista.

Opas sai alkunsa opettajaksi opiskelevien innostuneesta palautteesta, kun vuonna 2019 opettajan pedagogisissa opinnoissa ja demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen erikoiskurssilla oppimateriaalina käytettiin oikeusasiamiehen opetustoimea koskevia ratkaisuja.

Opas tarkastelee arjen haasteita ja niitä koskevaa oikeudellista säätelyä. Oppaan kymmenen teemaa ovat: turvallinen opiskeluympäristö, yhdenvertaisuus ja

tasa-arvo, oppilashuolto, oppimisen tuki ja erityisen tuen järjestäminen, vammaisia lapsia ja nuoria koskevat erityiskysymykset, uskonto ja katsomukset, työrauha, sananvapaus, hyvä hallinto ja päätöksenteko, koulukuljetukset sekä kodin ja koulun yhteistyö. Oppaassa esitellyt ratkaisut koskevat opettajien ja rehtoreiden lisäksi opetus- ja sivistystoimen johtajien toimintaa. Tilanteissa tarkastellaan myös esimerkiksi lasten, nuorten ja huoltajien näkökulmia.

”Perus- ja ihmisoikeudet ovat demokraattisen yhteiskunnan tärkeitä lähtökohdita, näin myös opetus- ja kasvatusalalla. Laillisuusvalvojana eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että näistä lähtökohdista pidetään kiinni”, apulaisoikeusasiamies Pasi Pölonen muistuttaa.

### MITÄ JOKAISEN OPETTAJAN ON HYVÄ TIETÄÄ PERUS- JA IHMISOIKEUKSISTA?

Ihmisoikeudet ovat oikeutta, arvoja, poliittikkaa ja arkea. Tutkimusten pohjalta ihmisoikeuksia ei useinkaan kasvatusalalla käsitellä oikeudellisina, vaan enemmän arvoina tai mielipiteinä. Poliittinen aspekti on tärkeä tarkasteltaessa esimerkiksi sitä, miten ihmisoikeuksia edistetään ja niitä tukevia järjestelmiä resursoidaan, mutta poliittisessa tai ylipäänsä julkisessa keskustelussa mielipiteiden esittäminen voi irrota oikeudellisesta perustasta. Mediakriittinen lukutaito ja tieto ihmisoikeuksista oikeusvaltion osana ovat tällöin erityisen tärkeitä.

Ajankohtaisena teemana opettajaksi opiskelevia on esimerkiksi mietityttänyt vihapuheen ja sananvapauden rajat. Sananvapaudesta esitettävät mielipiteet eivät useinkaan kuvaa esimerkiksi suomalaisen oikeusvaltion sananvapauden todellista piiriä.

Jokaisen opettajan on hyvä tiedostaa seuraavat asiat:

- Perus- ja ihmisoikeudet ovat osa oikeusjärjestelmää. Ne perustuvat kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja perustuslaissa vahvistettuihin perusoikeuksiin, joita kansallinen lainsäädäntö täsmentää. Ihmisoikeudet ovat myös arvoja, poliittikkaa ja arkea.
- Opettaja on tehtävässään julkisen vallan käyttäjä ja hänen tulee tuntee oman hallinnonalansa lainsäädäntöä.
- Perus- ja ihmisoikeudet läpäisevät koulutusjärjestelmän, paitsi lainsäädäntöön perustuvina oikeuksina ja velvollisuuksina, myös arvoina, oppisisältöinä ja laaja-alaisena osaamisena.
- Perus- ja ihmisoikeudet heräävät eloon arjessa, oppilaitoksen toimintatavoissa ja -kulttuureissa.

Opettaja on yhteiskunnallisesti merkittävässä asemassa turvaamassa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

### ARVOT, OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

Arvojen, oikeuksien ja velvollisuuksien suhteessa perus- ja ihmisoikeuksia tarkasteltaessa on oleellista erottaa opettajan asema yksityishenkilönä ja viranhal-

tijana. Yksityishenkilönä jokaisella on oikeus omiin subjektiivisiin arvostuksiin, arvoihin ja mielipiteisiin. Nämä heijastuvat esimerkiksi opetusfilosofiassa.

Ihmisoikeuspuheessa yksityishenkilö on ”oikeuksien kantaja” ja julkisen vallan edustaja ”velvollisuuksien kantaja”. Kun asioit sairaalassa, poliisin kanssa tai koulussa, tulee sinun perusoikeuksiasi kunniolta. Kun opettaja toimii virassa, tulee hänestä ”velvollisuuksien kantaja”.

Opettajalla on myös oikeuksia suhteessa työnantajaan ja oppilaisiin, kuten oikeus fyysiseen koskemattomuuteen, uskonnon-, omantunnon- ja sananvapauteen sekä terveelliseen ja turvalliseen työympäristöön.

Opas ei syvenny yksityiskohtaisesti eettisiin kysymyksiin, mutta osio 2, johon erilaisia arjen teemoja on listattu, toimii hyvänä perustana eettisen keskustelun käymiseen lain, etiikan, arvojen, oikeuksien ja velvollisuuksien suhteista haastavissa arjen tilanteissa.

## USKONNON- JA OMANTUNNONVAPAAUS ON PERUS- JA IHMISOIKEUS

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perus- ja ihmisoikeus. Suomessa kaiken opetuksen tulee olla katsomuksellisesti sitouttamaton. Uskonnon ja omantunnon vapaus on turvattu sekä perustuslaissa (11§) että kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien on tehnyt lukuisia ohjaavia päätöksiä aiheeseen liittyen.

Uskonnon ja omantunnon vapaus turvaa positiivista ja negatiivista uskonnonvapautta eli vapautta harjoittaa tai olla harjoittamatta uskontoa. Negatiiviseen uskonnonvapauteen kuuluu myös vapaus olla kertomatta omasta vakaumuksesta tai käyttäytyä tavalla, josta uskonnollinen vakaumus tai maailmankatsomus voitaisiin päätellä.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä (PeVM2/2014 vp) tuodaan esiin, että koulujen toiminnassa ja niitä koskevassa ohjauksessa tulee ottaa huomioon keskeiset Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen

käytännöstä ilmenevät periaatteet, kuten indoktrinaation kieltäminen, julkisen vallan neutraalisuuden vaatimus sekä uskonnollinen suvaitsevaisuus ja moniarvoisuus.

Tyypillisiä teemoja kanteluissa ovat uskonnolliset tilaisuudet ja esimerkiksi niistä tiedottaminen tai sisällöltään vastaavan toiminnan järjestäminen.

Yksi keskeinen aspekti (ks. EOAK/2186/2018, 5.11.2019) on, että julkisen vallan on yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden periaatteiden vuoksi lähtökohtaisesti suhtauduttava eri uskontoihin ja maailmankatsomuksiin tasapuolisesti ja neutraalisti.

## MUUTOS AJASSA: KONFLIKTIT KÄRJISTYVÄT EIVÄTKÄ IHMISOIKEUDET OLE ENÄÄ ITSESTÄÄN SELVIÄ?

Perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeisiä periaatteita myös yhteiskuntarauhan säilyttämisen kannalta. Paljon yhteiskuntarauhan turvaamisen edellytyksistä opitaan kouluissa. Uskonnon- ja omantunnonvapaus on keskeinen osa perus- ja ihmisoikeuksia myös sodan ja rauhan kysymyksiä tarkasteltaessa. Kärjistyvä keskustelukulttuuri voi kaventaa sananvapautta, ja tästä on jo ikäviä merkkejä Suomessakin esimerkiksi viharikostilastoissa.

Jos tarkastelee konfliktien kärjistymistä Euroopan tasolla ja globaalissa mitakaavassa laajemmin, on esimerkiksi islamofobian lisääntymisestä huolestuttavia merkkejä. Surullisena esimerkkinä tulee mieleen uiguurien etninen puhdistus Kiinassa ja rohingya-muslimien etninen vaino ja joukkotuhonta Myanmarissa. Kiina perustelee uiguurien ”uudelleen-koulutusleirejä” ekstremismin ennaltaehkäisyyn vedoten. Kiinan virallisista väitteistä huolimatta leireillä ihmisoikeusjärjestöjen mukaan kidutetaan ihmisiä.

Joissakin maissa opetussuunnitelmaa voi ohjata hyvin nationalistinen narratiivi, jossa paikallista valtaväestön ylemmyyttä korostetaan. Tätä on raportoitu esimerkiksi Myanmarissa, jossa buddhalaisuuden paremmuus korostuu ja vähemmistöjen alempaa asemaa opetetaan kouluissa.

Suomessa Mia Matilainen toi väitöskirjassaan vuonna 2011 esiin, että opettajat pitävät ihmisoikeuskasvatusta outona ja itsestäänselvänä. Ihmisoikeusongelmat saatetaan myös mieltää kuuluvaksi ”johonkin kauas”, mikä ei tutkimusten pohjalta ole pelkästään suomalainen erityispiirre, vaan samaa on havaittu Yhdysvalloissa ja muissa Pohjoismaissa.

Viimeisimmän kyselyn pohjalta muutoista aiempaan kuvaava havainto on, että ihmisoikeuksia ja demokratiaa ei koeta enää itsestäänselvinä. Suomessa opettajaksi opiskelevat esimerkiksi toivat palautteissaan 2019 esiin asian ajankohtaisuuden, että ”kaikkialla kuuluu vihapuhetta ja epätasa-arvon kannatus”, ja yksi aikuiskasvatustieteen opiskelija kommentoi, että: ”Aiheet eivät ole lopulta itsestään selviä. Niihin kasvetaan, niitä voidaan oppia. Kun seuraa julkista keskustelua, voi jo sen perusteella todeta, että tarvetta on.”

On erityisen tärkeää, että oikeusvaltion perusarvoja opitaan ja niiden merkitys kirkastuu yhteiskunnan kokonaisuuden näkökulmasta.

## ABSTRAKTEISTA PERIAATTEISTA ARJEN KÄYTÄNTÖIHIN

Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja kansallisen lainsäädännön sisällöt voivat esimerkiksi opettajaksi opiskelevien näkökulmasta jäädä etäisiksi ja abstrakteiksi periaatteiksi. Julkaistu opas käsittelee oikeusasiamiehen tyypillisiä ratkaisuja arjen haasteiden kautta: esimerkiksi turvalliseen opiskeluympäristöön liittyen viimeisinä vuosina esillä on ollut fyysisestä ulottuvuudesta sisäilmaongelmat ja kestoaiheena sosiaalisesta ja psyykkisestä ulottuvuudesta koulukiusaaminen.

Toivon, että opas tuo selvennystä oikeuksien ja velvollisuuksien suhteista sekä vahvistaa opettajien ammattilypeyttä heidän tärkeässä tehtävässään jokaisen oppilaan ihmisarvon vahvistajana. Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen summaa: ”Oppiaineisto ja käytännön elämästä johdetut harjoitustehtävät toimivat nähdäkseen erinomaisesti opetus- ja kasvatustalouden



Ihmisoikeudet ovat oikeutta, arvoja, politiikkaa ja arkea.

ammattilaisille keinona syventää osaamista ja ymmärrystä sekä oppilaiden että kasvatusalan viranomaisten oikeuksista ja velvollisuuksista. Uskon ja toivon, että aineisto antaa osaltaan tukea arjen välillä vaativaankin työhön.” ■

Tuija Kasa

Kirjoittaja työskentelee projektisuunnittelijana Ihmisoikeudet, demokratia, arvot ja dialogi kasvatuksessa -projektissa 2018–2020 ja tutkii ihmisoikeuskasvatusta väitöskirjassaan.

#### LINKIT

Lataa opas heldasta: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/314105>

Tutustu myös muihin demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen pedagogiikkaa tukeviin aineistoihin Opetushallituksen sivuilla:

*Demokratia, ihmisoikeudet ja osallisuus*  
<https://www.oph.fi/fi/opettajille/demokratia-ihmisoikeudet-ja-osallisuus>

Ihmisoikeudet, demokratia, arvot ja dialogi kasvatuksessa -projekti 2018-2020:

<https://www.helsinki.fi/fi/projektit/ihmisoikeudet-demokratia-arvot-ja-dialogi-kasvatuksessa>

*Perus- ja ihmisoikeudet opetus- ja kasvatusalalla: Oikeudellinen ja pedagoginen opas alan opiskelijoille ja asiantuntijoille* (Kasa, Kouros & Skottman-Kivelä 2020).

#### OPPAAN KIRJOITTAJATIEDOT

Tuija Kasa, YTM, aineenopettaja (filosofia, psykologia ja elämäntutkimus), väitöskirjatutkija Tuija Kasa työskentelee projektisuunnittelijana Ihmisoikeudet, demokratia, arvot ja dialogi kasvatuksessa -hankkeessa 2018-2020 Helsingin yliopistolla ja tutkii ihmisoikeuskasvatusta väitöskirjassaan.

Kristiina Kouros, OTM, perus- ja ihmisoikeuksiin erikoistunut juristi Kristiina Kouros työskentelee parhaillaan oikeusasiamiehen kansliassa esittelijänä. Kouros on edistänyt ihmisoikeuksia urallaan yli 20 vuoden ajan.

Piatta Skottman-Kivelä, VT, OTK Piatta Skottman-Kivelä on toiminut oikeusasiamiehen kansliassa esittelijänä noin 10 vuoden ajan. Tällä hetkellä hän työskentelee Opetushallituksessa lakimiehenä.

# KATSOMUSAINEIDEN KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN TULEVAISUUDEN TAITOJEN KAUTTA

Kolmivuotisen *21. vuosisadan taidot, monilukutaito ja katsomusaineiden opettajankoulutuksen kehittäminen* -hankkeen toisen toimintavuoden tutkimus antoi tietoa opettajien ja opiskelijoiden näkemyksistä ja kokemuksista tulevaisuuden taitoihin liittyen. Lisäksi yhteistyötä ainelaitosten kanssa tiivistettiin.

## Hankkeessa tapahtuu

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama opettajankoulutuksen kehittämishanke käynnistyi syksyllä 2018. Nyt takana alkaa olla toinen toimintavuosi. Itä-Suomen ja Helsingin yliopistojen yhteinen hanke pyrkii tutkimusperustaisesti hahmottamaan katsomusaineiden opettajankoulutuksen kehittämistarpeita. Yhteistyössä moniammatillisten työryhmien sekä ainelaitosten kanssa koulutuksen suuntaa pyritään kehittämään tulevaisuuden taitoja tuottavaksi.

Kulunut kevät muutti osaltaan myös hankkeen suunnitelmia. Kevääksi suunniteltu kansainvälinen seminaari lykkääntyi alkuvuoteen 2021. Tästä huolimatta tutkimusta saatiin eteenpäin ja hankkeen toiminta jatkui muilta osin suunnitellusti.

## Opettajien näkemyksiä tulevaisuuden taidoista

Hankkeen tavoitteena on kehittää aineenopettajien koulutusta niin, että valmistuttuaan opettajilla on taitoja vastata nyky-yhteiskunnan sekä tulevaisuuden osaamisvaatimuksiin. 21. vuosisadan taidot ovat keskeisiä tulevaisuuden taitoja, joita opettajien tulee kehittää ja kyetä opettamaan. Hankkeen kuluneen vuoden tutkimuksissa olemme tutkineet opettajien ja opiskelijoiden käsityksiä näistä taidoista.

Uskonnonopettajia koskeva tutkimus tuotti ymmärrystä siitä, mitä tule-

vaisuuden taitoja opettajat painottavat opetuksessaan tällä hetkellä ja mitä taitoja opettajat eivät opetuksessaan pitäneet merkityksellisinä. Yleisesti ottaen uskonnon opettajat pitivät tärkeinä tulevaisuuden taitojen opettamista ja uskonnon opetuksen nähtiin yhä enemmän painottuvan tiedoista taitojen opetukseen. Tutkimuksessa nousi esiin, että taidoista erityisesti moninaisuuden ymmärtämistä, uskontolukutaitoa, sosiaalisia taitoja ja kriittistä ajattelua painotettiin opetuksessa jo tällä hetkellä. Taidot nähtiin myös tulevaisuudessa entistä merkityksellisimpinä ja uskonnon opetuksen taitopainotteisuuden katsottiin tutkimuksen mukaan korostuvan tulevaisuudessa entisestään.

Tulokset antavat ymmärtää, että opetustyössä työskentelevät uskonnonopettajat ovat valveutuneita. Vaikka harva opettaja oli yliopisto-opinnoissaan tai täydennyskoulutuksessaan saanut koulutusta tulevaisuuden taitojen opetukseen, opettajat pitivät taitojen harjaannuttamista tärkeänä. Toisaalta moni opettaja koki tarvitsevansa tukea tietojen ja taitojen yhdistämiseen opetustyössään. Täydennyskoulutusta toivottiin erityisesti siihen, kuinka tulevaisuuden taitoja voitaisiin hyödyntää juuri uskonnon opetuksessa. Tutkimus osoitti, että opettajilla on laaja ja ajankohtainen käsitys siitä, millaisia taitoja tulevaisuudessa tarvitaan.

## Mitä uskonnon opettajaksi opiskelevat näkevät tulevaisuuden taitoina ja koulutukseltaan odottavat?

Siinä missä opettajilta tiedusteltiin, mitä taitoja he painottavat opetuksessa ja pitävät tärkeinä, opiskelijoita koskevassa tutkimuksessa pyrittiin lisäämään ymmärrystä siitä, millaisia taitoja opiskelijat odottivat saavansa kehittää opettajankoulutuksen aikana.

Tutkimuksissa saatujen tulosten perusteella uskonnon opettajiksi opiskelevat odottivat saavansa kehittää muun muassa seuraavia tulevaisuuden taitoja: uskontolukutaito, kriittinen ajattelu ja vuorovaikutukseen liittyvät eri taidot mukaan lukien dialogitaidot. Opiskelijat myös näkivät nämä taidot keskeisiksi taidoiksi uskonnon opettajan työssä nyt ja tulevaisuudessa. Opiskelijoiden odotuksiin taitojen kehittymisestä vaikuttavat heidän näkemyksensä ideaalista, pätevästä uskonnonopettajasta. Esimerkiksi opiskelijoilla oli vahva näkemys siitä, että nyt ja tulevaisuudessa pätevä uskonnonopettaja tarvitsee erilaisia lukutaitoja kuten informaatio-, media- ja teknologialukutaitoa, joten odottivat he saavansa opettajankoulutuksessa kehittyä näissä taidoissa.

## Kohti syksyä

Syksyllä käynnistyy hankkeen viimeinen toimintavuosi. Tulevan vuoden aikana kootaan yhteen saatuja tuloksia ja yhteenvetojen avulla luodaan uutta tietoa ehdotuksiin siitä, miten uskonnon opettajan koulutusta tulisi jatkossa kehittää. Alkuvuodesta 2021 järjestään avoin seminaari, jossa on mukana alan kansainvälisiä tutkijoita. ■

Hankkeen julkaisut, tietoa tulevasta tapahtumista sekä yleisesti enemmän hankkeesta nettisivuilta <https://blogs.uef.fi/21skillsreachedu/>

Jasmin Riekkinen

# POSTIKORTIN KOKOISIA KOHTAAMISIA VIERAAN KANSSA

Pauliina Enqvist ja Titta Koivukoski sekä minä olemme hurautaneet postikorttien lähettämiseen ja vastaanottamiseen. Harrastamme postcrossingia.

Postcrossing on internetissä toimiva englanninkielinen sivusto, jonka avustuksella lähetetään ja saadaan postikortteja ympäri maailman. Järjestelmä antaa osoitteen, johon kortti lähetetään. Jäsenet voivat omassa profiilissaan kertoa itsestään, omista harrastuksistaan, ammatistaan tai kiinnostuksen kohteistaan, minkä perusteella lähettäjä sitten voi valita sopivan kortin lähetettäväksi. Korttiin kirjoitetaan koodi, jonka avulla vastaanottaja rekisteröi kortin sen saatuaan. Samalla vastaanottaja voi kirjoittaa kiitosviestin, joka välitetään lähettäjän sähköpostiin. Sen jälkeen lähettäjä voi alkaa odotella korttia, sillä hänen osoitteensa annetaan jollekin. Tällä tavalla saatujen ja lähetettyjen korttien määrä pysyy suurin piirtein samana.

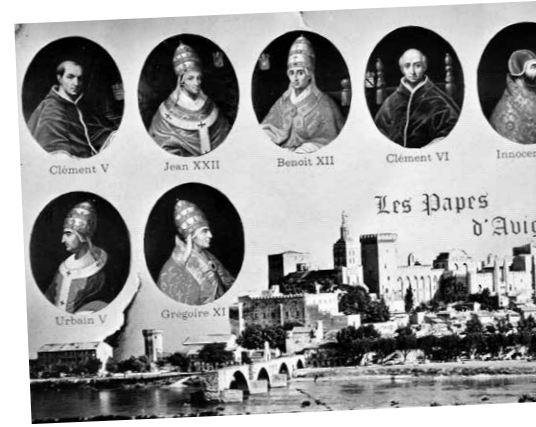
Ensimmäinen postcrossing-kortti lähetettiin viisitoista vuotta sitten Portugalista. Nyt postikortteja lähettee lähes 800 000 jäsentä 206 maassa, eli miltei kaikissa maailman maissa. Kortteja on lähetetty reilut 57 miljoonaa. Suurin osa jäsenistä on yksittäisiä ihmisiä, mutta oman profiilin voivat tehdä myös erilaiset ryhmät, esimerkiksi koululuokat tai kerhot. Myös muutamilla kissoilla ja koirilla ja muilla lemmikeillä on oma profiili. Lukumääräisesti eniten jäseniä on Venäjällä, mutta Suomessa on eniten jäseniä suhteessa asukaslukuun, noin 20 000. Eniten kortteja ovat puolestaan lähettäneet saksalaiset. Suomalaiset ovat korttien lukumäärän tilastossa viidenneksi ahkerimpia. Siinäkin olemme väkilukuun

suhteutettuna ensimmäisiä. Top20-lähetäjien joukossa on kolme suomalaista.

## KATSOMUSTEN KIRJO KORTEISSA

Orimattilan Yhteiskoulun uskonnonopettaja Pauliina Enqvist aloitti postcrossaamisen maaliskuussa 2006. Hän luki Kodin Kuvalehdestä artikkelin aiheesta ja kiinnostui. Hiidenkiven peruskoulun uskonnonlehtori Titta Koivukoski aloitti pari vuotta sitten, ja minä heidän vanavedessään viime vuonna. Pauliina on havainnut, miten postcrossaaminen on näiden vuosien aikana muuttunut. Maajakauma oli aluksi suurempi, eikä profiileissa ollut vaatimuksia korttien aiheista, kuten nykyisin. Melkein kaikki kortit olivat alkuvuosina maisemakortteja. Pauliinasta parasta postcrossaamisessa on se, että korttien vastaanottajat arvotaan, ja siten tutustuu uusiin ihmisiin, joista ei muuten mitään tietäisi. Vaikka tuon uuden ihmisen kanssa ei näyttäisi olevan mitään yhteistä, niin hetken aikaa pääsee perehtymään yhteen ihmiseen ja hänen maailmaansa. Voi vaihtaa ajatuksia elämästä, vaikka elämä ja ajatukset olisivat kovin erilaisia.

Pauliina kertoo profiilissaan harrastustensa ja kiinnostuksenkohteidensa lisäksi olevansa uskonnon opettaja. Hänestä on kiinnostavaa odottaa, mitä korttien lähettäjät siihen vastaavat. Monet ottavat kantaa: "olen ateisti, mutta..."; "minulla on katolinen kasvatus..." Kaikki kortit ovat olleet avarakatseisia. Lähetettyjen



Pauliina Enqvistin aarre on Ukrainasta lähetetty Avignonin paaveja esittelevä kortti.



Fushumi Inarin temppeli Kiotossa.

korttien helmenä Pauliina pitää korttia, jonka hän lähetti Venäjälle ortodoksiselle munkille luostariin. Hän sai munkilta sielunhoidollisen vastauksen sekä johdatuksen ja siunauksen toivotukset.

Titta on välillä pitänyt taukoja korttien lähettämässä. Se on yksi postcrossaamisen hyvistä puolista, että tahdin voi määrätä itse, taukoja voi pitää, ja jatkaa sitten taas kun innostuu. Titta haluaa lähettää vastaanottajalle sellaisen kortin ja postimerkin, mistä tämä pitää. Hänen saamistaan kortteista huonoin oli ensimmäinen, jossa postimerkin tilalla oli frankerausmerkki. Titasta on mukavinta, jos kortin lähettäjä kertoo itsestään ja omasta uskonnostaan. Titan kivoin lähettämä kortti oli USA:han henkilölle, joka on kiinnostunut suomalaisesta ja skandinaavisesta mytologiasta. Titta lähetti hänelle karhukortin, kertoi karhupeijaisista sekä liimasi shamaani-aiheisen postimerkin. Minusta on aina mukavaa, kun pääsen lähettämään kortin jommasta kummasta



Nižni Novgorodissa Venäjällä moskeija ja synagoga on palautettu seurakuntien käyttöön. Moskeija on harvinainen kohde postcrossing-korteissa.



Myös syrjäisistä pikkukirkoista tehdään viehättäviä kortteja. Maria Gern-pyhiinvaelluskirkko Alpeilla.

suosikkikirkostani, Hollolan keskiaikaisesta kirkosta tai Lahden Ristinkirkosta. Paikallisten kirkkojen kuvat ovat monen postcrossaajan toivelistalla, mutta on myös heitä, jotka toivovat, ettei heille lähetetä kirkkokortteja.

## KORTEISTA ON ILOA KOULUTYÖSSÄ

Pauliina on lähettänyt postcrossing-kortteja myös oppilaiden kanssa. Luokanopettajana toimiessaan hänellä oli vitosluokkalaisten kanssa englannin, historian ja maantiedon yhteinen korttiprojekti. Kortteja kirjoitettiin pienissä ryhmissä, ja lähetetyt sekä saadut kortit merkittiin maailmankarttaan. Kevätjuhlassa jokainen oppilas sai yhden luokan saamista kortteista todistuskansion mukana. Myös yläkoulun ET-ryhmän kanssa Pauliina on harrastanut postcrossingia. Monikulttuurisessa ryhmässä osattiin monia kieliä, muun muassa viroa, venäjää, arabiaa, portugalia ja ranskaa. Ryhmän profiilissa kerrottiin, että he opiskelevat etiikkaa ja kulttuuria, pohtivat katsomuksia ja tutkivat UNESCON maailmanperintökohteita. Kortteja lähettäessään he yhdessä lukivat vastaanottajan profiilit ja miettivät, mitä kirjoittavat.

Uskonnon tunneillakin Pauliina on hyödyntänyt saamiensa kortteja. Hän on

esimerkiksi tehnyt PowerPointin Buddhan käsien asennoista eri maista saamistaan kortteista. Keskiaikaisten kirkkojen kuvia sekä pyhimysaiheita on tullut paljon, ja niiden kautta on päässyt pohtimaan pyhimysten paikallista merkitystä. Kortteista on voitu etsiä esimerkkejä uskontojen aineellisesta ulottuvuudesta tai eri kirkkokunnille tyypillisistä piirteistä. Saksasta Pauliina on saanut Luther-aiheisia kortteja, postimerkkejä ja leimoja. ”Suosikkejani ovat paavi-kortit, koska rakastan paaveja”, sanoo kirkkohistoriaa pääaineenaan opiskellut Pauliina. Pauliinan aarre on Avignonin vankeuden paaveja esittelevä kortti, jonka hän on saanut Ukrainasta. Korttien lisäksi Pauliinalle on lähetetty portugalinkielinen Raamattu sekä Japanista erilaisia torii-portteja käsittelevä kirja. Islamiin liittyviä kortteja ei Pauliinan tuhansien vastaanotettujen korttien seassa ole.

Titta on profiilissaan toivonut kortteja uskonnollisista rakennuksista ja henkilöistä. Hän on saanut kortteja kiinalaisista tempeleistä, Salt Lake Citystä mormonien pääpaikasta, viehättävistä pikkukirkoista sekä šintolaisista ja buddhalaisista tempeleistä. Islamiin tai juutalaisuuteen liittyviä kortteja hän ei ole saanut, eikä Intiastakaan. Tittakin on käyttänyt kortteja koulussa PowerPointien kuvituksena. Minä olen saanut kirkkokorttien lisäksi

Venäjältä Nižni Novgorodista kortin, jossa on sekä synagoga että moskeija, Japanista torii-portin sekä Intiasta jainalaisen tempppelin.

Toisinaan Pauliinalla kysytään, paljonko häneltä oikein on mennyt rahaa tuhansien korttien lähettämiseen. Vaikka postimaksujen jatkuva nousu harmittaa, niin Pauliinan mielestä hinta on pieni siitä, että kortit tuottavat lähes jokapäiväistä iloa. Omat murheet voi niiden myötä hetkeksi unohtaa. ”Kortit tuottavat iloisen fiiliksen, on jotain mitä odottaa”, sanoo Pauliina. ”Korttien mukana tulee ihana pieni välähdyks toisen elämästä”, sanoo puolestaan Titta ja jatkaa: ”On ihana tulla töistä, kun saa lukea pienen viestin toiselta puolelta maailmaa.” Postcrossingin myötä Titta on tutustunut lisäksi postinkantajaansa. Tämä on kommentoinut: ”Hyvä, että pidät meidät työllistettyinä.” Pauliina on saanut joistakin postcrossaajista kirjeenvaihtokavereita. Erään hollantilaisen kanssa he ovat vierailleet toistensa luona, ja eräs amerikkalainen lähettää Pauliinalle joululahjan vuosittain. Minä olen alkanut kirjeenvaihtoon muutaman ikäiseni saksalaisnaisen kanssa. Postimaksun hinnalla saan tehokkaan saksan kertauskurssin. ■

Päivi Paloranta



Tapana on valita myös postimerkit vastaanottajan kiinnostuksen kohteiden mukaan.



Myöhäiskeskiaikainen veistos Kristuksen kärsimyksestä Linzistä, Itävaltasta. Lähettäjä harmitteli, kun koronan vuoksi ei päässyt pääsiäisenä kuoron kanssa laulamaan kirkkoon.

## HAE LIITON jäsen- ja talousasioiden HOITAJAKSI

Suomen uskonnonopettajain liitto SUOL ry valvoo uskonnonopettajien etuja ja tarjoaa tasokasta lisäkoulutusta. Liiton toiminnasta vastaa vuosikokouksen valitsema kuusihenkinen hallitus. Hallituksen lisäksi yhdistyksellä on kolme palkattua, osa-aikaista toimihenkilöä. Jäsen- ja talousasioiden hoitajan työ on loistava näköalapaikka uskonnonopetuksesta kiinnostuneelle opiskelijalle tai työelämässä mukana olevalle henkilölle. Työtehtävä edellyttää kykyä työskennellä itsenäisesti sekä aktiivisuutta, huolellisuutta ja järjestelmällisyyttä. Katsomme eduksi kokemuksen taloudenhoitajan tehtävistä tai alaan liittyvistä opinnoista. Tehtävää hoidetaan pääasiassa kotoa käsin. Työtehtävät jakautuvat vuoden eri jaksoille epätasaisesti. Pääasiassa ne koostuvat seuraavista tehtävistä:

- Jäsenrekisterin ylläpitoon liittyvät tehtävät (jäsenten lisääminen ja poistaminen kuukausittain, jäsenlaskut alkuvuodesta)
- SUOL ry:n taloudenpitoon liittyvät tehtävät (palkanmaksu, laskut, verot ja lakisääteiset ilmoitukset, talousarvion laatiminen sekä avustushakemusten valmistelu yhdessä hallituksen kanssa, yhteydenpito kirjanpitäjään ja toiminnantarkastajiin, seminaarimaksujen vastaanotto)
- SUOL ry:n sähköpostilistan hallinnointi
- Osallistuminen SUOL ry:n hallituksen kokouksiin kerran kuukaudessa (pl. kesä) sekä osallistumisesta liiton seminaareihin noin kolme kertaa vuodessa
- SUOL ry:lle tulevan postin vastaanotto ja käsittely
- Osallistuminen SUOL ry:n kehittämistointimintaan

Jäsen- ja talousasioiden hoitajan palkka on 200€ kuukaudessa, minkä lisäksi maksetaan kuukausittainen kulukorvaus 50€.

Lähetä vapaamuotoinen hakemus ja CV viimeistään 30.9.2020 osoitteeseen [toimisto@suol.fi](mailto:toimisto@suol.fi). Työ alkaa 1.1.2021. Perehdytyksen ajankohta sovitaan erikseen. Lisätietoja voi kysyä nykyiseltä taloudenhoitajalta Arttu Lindrothilta ([talous@suol.fi](mailto:talous@suol.fi)) tai SUOL ry:n toiminnanjohtajalta Veera Lupuselta ([toimisto@suol.fi](mailto:toimisto@suol.fi) /044-5656 979).

## SUOL RY:N KEVÄTSEMINAARI

### KATSE INTIAAN – PUHTAUTTA, POLITIIKKA JA PYHIÄ PAIKKOJA

AIKA: Lauantaina 21.11.2020  
PAIKKA: Sokos Hotel Presidentti, Sylvi-Sali  
Eteläinen Rautatiekatu 4, 00100 Helsinki

#### OHJELMA

8.30–9.00	Ilmoittautuminen
9.00–9.15	Seminaarin avaus ja ajankohtaiskatsaus SUOL ry:n puheenjohtaja Tuovi Pääkkönen
9.15–11.30	Intian pyhä maantiede, puhtaus ja pelastuksen monet tiet Dosentti Jyri Komulainen, Helsingin yliopisto (tauko välissä)
11.30–12.30	Lounas
12.30–12.45	SUOL goes Bollywood
12.45–13.45	Kunniallinen ja pätevä. Hindunaisten rituaalit varmistelevat perheonnea, pitävät pahan poissa ja antavat naisille tunteen voimasta. TT Riikka Uuksulainen
13.45–14.15	Pedagogisia ideoita päivän aiheista Editan oppikirjailijat
14.15–14.45	Päiväkahvi
14.45–15.45	Intian politiikka ja uskonnot Toimittaja Tommi Nieminen
15.45	Päivän päätös

Paikalliskerhojen edustajien tapaaminen pidetään klo 15.45–16.45.

**SUOL ry:n järjestämän seminaarin hinta** on 65 €, opiskelijat, eläkeläiset, työttömät ja vanhempainvapaalla olevat 40 € (muut kuin jäsenet 120 €). Hinta sisältää ohjelman, lounaan ja päiväkahvin.

**Ilmoittautumiset viimeistään** ti 1.11.2020 linkin kautta, jonka löydät osoitteesta [www.suol.fi](http://www.suol.fi)

LÄHDE MUKAAN SUOL RY:N OPINTOMATKALLE

# "NOOAN JALANJÄLJILTÄ KRISTINUSKON KEHTOON" ARMENIAAN JA GEORGIAAN 9.–18.6.2021

ETELÄ-KAUKASIA on ollut eri kansojen, kulttuurien ja uskontojen kohtaamispaikka. Armeniassa kristinuskosta tuli valtionuskonto ensimmäisenä maailmassa vuonna 301, Georgiassa hiukan myöhemmin. Molemmissa maissa on kulttuurihistoriallisia kohteita kristinuskon varhaisilta vuosilta. Alueen monimuotoinen luonto vuoristoineen, viljavine laaksoineen ja virtaavine jokineen on kiehtonut historian saatossa eri valloittajia, Silkkien kauppiaita, mystikoita ja mietiskelijöitä. Armeniassa ja Georgiassa on puolelta UNESCO:n maailmanperintökohdetta, joihin useimpiin tutustumme matkan aikana.

Armenialaiset ja georgialaiset ovat säilyttäneet omintakeiset kulttuurinsa, traditiionsa ja kielensä omine aakkosineen arabien, mongolien, ottomaanien ja neuvostovallan vaikutuspyrkimyksistä huolimatta.

Asiatuntijaoppaana matkalla on pitkäaikainen Armenian asiantuntija Marianne Tillman.

## ALUSTAVA OHJELMA KE 9.6.

Lento Kiovan kautta Jerevaniin, saapuminen keskiyön jälkeen, majoittuminen (4 yötä Jerevanissa).

## TO 10.6.

Tutustuminen Armenian pääkaupunkiin Jerevaniin, joka on yksi maailman vanhimpia asuttuja kaupunkeja. Aamupäivällä Jerevanin kiertoajelu, jonka huipentuma on käynti armenialaisten kansanmurhan muistomerkillä. Lounaan jälkeen tunnin ajo Jerevanista etelään Turkin rajalla sijaitsevaan Armenian Apostolisen

kirkon kehtoon Turkin rajalle Ararat-vuoren hedelmälaaksoon Khor Virapin luostariin. Ajomatkan aikana kuullaan orientoalisista ortodoksista kirkkoista. Päivällinen ravintolassa, jossa kansanmusiikkiesitys. A/P

## PE 11.6.

Runsas tunnin ajo Jerevanista länteen UNESCO:n maailmanperintökohteeseen Geghardin luolaluostariin, jonka perusti Armenian kirkon ensimmäinen johtaja Grigor Valontuoja 300-luvulla. Luostari poltettiin 800-luvulla ja nykyinen pääkirkko on vuodelta 1215. Ajomatkan aikana kuullaan näytteitä kirkkomusiikista. Lähellä sijaitsevassa Garnin pikkukaupungissa lounas perheravintolassa ja tutustuminen armenialaisen lavash-leivän valmistukseen. Lavash-leipä on otettu UNESCO:n maailmanperintöluetteloon. Garnissa käydään myös 100-luvulta olevassa auringonjumala Mithralle omistettussa temppelissä. Jerevanissa tutustuminen Matenadaranin käsikirjoitusmuuseoon, jossa on lähes 23 000 käsirjoitusta ja kirjaa uskonnon, kulttuurin ja tieteen aloilta keskijalta. Museossa on yksi maailman suurimpia käsikirjoituskokoelmia. Ilta vapaa. A/L

## LA 12.6.

Tunnin ajo Jerevanista pohjoiseen lähes 2000 metrin korkeudessa sijaitsevalle Sevan-järvelle, jossa tutustuminen 800-luvulla perustettuun Sevanavankin luostariin ja ”prinssien kalalounas”. Ajomatkan aikana kuullaan eko-asiaa ja kansanmusiikkia. Uintimahdollisuus. Iltapäivällä vierailemme Jerevanista itään entisessä pääkaupungissa Echmiadzinissa,



jonne on runsaan puolen tunnin ajo. Armenian Apostolisen kirkon keskuksessa puutarhoineen nähdään vanhaa ja modernia kirkkoarkkitehtuuria. Perimätiedon mukaan Grigor Valontuoja näki näyn, jossa taivaasta laskeutui valonsäde paikkaan, johon Armenian tärkein kirkko, Echmiadzinin tuomiokirkko rakennettiin. Alueella tutustutaan Armenian kristillisyyden historiaan ja perinteisiin. A/L

## SU 13.6.

Ajo Jerevanista pohjoiseen kohtalokkaan vuoden 1988 maanjäristysalueen läpi entiseen merkittävään tehdaskaupunkiin Vanadzoriin. Matkan varrella pysähdymme Saghmosavankin luostarissa huikean maiseman ympäröimänä. Tämä Psalmien luostari sijaitsee Kasagh-joen kanjonin reunalla ja se on peräisin 1300-luvulta. Kirkkaalla ilmalla sieltä näkyy Ararat-vuori. Vierailu khachkar-kivistien veistäjän pajalla. Perimätiedon mukaan kivistejä aloitettiin kaivertamaan vuorten seinämiin jo 200-luvulla. Parhaimmillaan kivistejä sanotaan olleen Armenian alueella yli 15 000. Yöpyminen Dzoragetissa. A/L





#### MA 14.6.

Suunnataan kohti Georgian rajaa ja matkalla tutustutaan UNESCO:n maailmanperintökohteisiin kuuluvaan Sanahinin luostariin ja pysähtytään Odzunin katedraalissa, jossa on yksi maailman vanhimmista Neitsyt Marian kuvista. Rajan ylitys Georgiaan. Bussimatkojen aikana kuullaan Armenian historiasta ja perinteistä, Armeniaa ympäröivien kulttuurien vaikutuksesta ja rajanaapureiden suhteista nykypäivänä. Saapuminen Tbilisiin, joka on moderni suurkaupunki, jossa yhdistyy vaikutteita niin Euroopasta kuin Lähi-idästäkin. Kaupunki sijaitsi muinaisen Silkkiteiden varrella. Päivällinen Tbilisissä ravintolassa, jossa kansanmusiikkiesitys. Yöpyminen Tbilisissä (4 yötä). A/P

#### TI 15.6.

Tbilisin kaupunkikierto, jonka aikana tutustumme muun muassa 600-luvulta olevaan Sion-katedraaliin, synagogaan ja yhteen kaupungin vanhoista kylpylöistä, jotka on rakennettu kuumien lähteiden päälle. Sana "tbili" merkitsee lämmintä. Kiertoajelun lopuksi ajatetaan Sololaki-kukkulan rinteelle Äiti Georgia-patsaalle, josta on hyvät näkymät vanhan kaupungin yli. Kukkulalta kävellään entisen Narikala-linnoitus alueen läpi vanhaan kaupunkiin, jonka historia ulottuu 400-luvulle eKr. Vanhan kaupungin kujat ja kallellaan olevat puuparvekkeet tuovat mieleen entisaikojen Kaukasian. Lounaan jälkeen vajaan tunnin ajo entiseen pääkaupunkiin Mtskhetaan, jossa on maan

vanhimpia ja tärkeimpiä kirkkoja. Kristinuskosta tuli Georgian valtionuskonto vuonna 317. Keskellä Mtskhetan vanhan kaupungin keskustaa kohoaa Svetitskhovelin valtava katedraali. Alkuperäinen puukirkko rakennettiin 300-luvulla, mutta se korvattiin sata vuotta myöhemmin kivikirkolla, jonka osia on edelleen nähtävissä 1000-luvulla rakennetussa katedraalissa. Mtskheta on edelleen Georgian Ortodoksisen kirkon hengellinen keskus ja UNESCO:n maailmanperintökohde. A/L

#### KE 16.6.

Tunnin ajo itäisen Kakhetin maakunnan halki. Tutustutaan Ikalton luostariin, jonka perustivat assyrialaiset isät 300-luvulla ja joka toimi 1100-luvulta lähtien skolastiikan opetuskeskuksena. Tutustuminen viinin valmistukseen, lounas ja viininmaistelua. A/L

#### TO 17.6.

Parin tunnin ajo Tbilisistä kaakkoon Azerbaidžanin rajalle David Garejin luostari-kompleksiin, joka on rakennettu 600-luvulla vuoristoiseen autiomaahan. Alueella ja vuoren seinämissä on 19 luostaria, kirkkoja ja kappaleita ja lähes 5000 munkin-kammioita. Vanhimmat säilyneet freskot ovat 800-1300-luvulta. Alue on UNESCO:n maailmanperintökohde ja yksi Georgian tärkeimpiä maamerkkejä. Vapaata aikaa ennen läksisäisillallista. A/L/P

#### PE 18.6.

Varhain aamulla lento Kiovan kautta Helsinkiin.

Matkan arvioitu hinta noin 2200 euroa/henkilö jaetussa jaetussa kahden hengen huoneessa (26 osallistujaa). Yhden hengen huoneen lisämaksu 450 euroa. Jos huonejako ei mene tasan, yksin matkustavan on maksettava yhden hengen huoneen lisämaksu. Matkan hinta tarkentuu syksyn 2020 aikana, kun lennot ja hotellit vahvistuvat.

#### HINTAAN SISÄLTYY:

- lennot Helsinki-Jerevan-Helsinki (vahvistuvat syksyn 2020 aikana)
- lentokenttäkuljetukset Jerevanissa ja Tbilisissä
- lentokenttäverot ja matkustajamaksut
- majoitus 2 hengen huoneissa 3 tähden hotelleissa (vahvistuvat syksyn 2020 aikana)
- aamiainen päivittäin
- ohjelma, kuljetukset ja sisäänpääsymaksut ohjelman mukaisesti
- ohjelmassa mainitut ateriat (A=aamiainen, L=lounas, P=päivällinen)
- viinin- ja brandynmaistajaiset
- suomalaisen asiantuntijan Marianne Tillmanin opastus sekä georgialaisen oppaan englanninkielinen opastus
- palvelumaksut autonkuljettajille ja paikalliselle oppaalle

#### HINTAAN EI SISÄLLY:

- alkoholijuomat aterioilla
- matkavakuutus ja peruutusurva
- kotimaan liittymälennot

#### Vastuullinen matkanjärjestäjä:

Lomalinja/Laura Grönmark-Simula

#### Tiedustelut ja paikkavaraukset:

eiija.suokko@gmail.com



# ILMASTONMUUTOS JA MINÄ



## – KOKEMUKSIA UUDESTA ILMIÖKURSSISTA HELSINGIN LUONNONTIEDELUKIOSSA

Toissa vuonna Helsingin Luonnontiedelukiossa vietettiin arktista vuotta. Ilmiökurssi kesti koko lukuvuoden ja siinä oli mukana useita aineita ja yhteistyökumppaneita. Kurssi sai myös rahoitusta ja kurssin puitteissa tehtiin retki arktiselle alueelle, Inariin, Ivaloon ja Rovaniemelle. Kurssin suunnittelu ja toteutus oli suururakka, josta opittiin paljon.

Tänä lukuvuonna ilmiökurssin aiheena oli Ilmastonmuutos ja minä. Tälläkin kertaa opiskelijat saivat rakentaa kurssinsa itse tarjolla olevista aineksista. Tavoitteena oli syventää opiskelijoiden tietämystä ja auttaa luomaan henkilökohtainen suhde aiheeseen. Mukana oli fysiikan, kemian, yhteiskuntaopin, kuvataiteen, äidinkielen sekä uskonnon ja psykologian opettajia.

Tällä kertaa kurssi järjestettiin kahdes- ja jaksossa lukuvuoden loppupuolella. Luentoja oli jo syksyllä, mutta työpajat ja lähiopetus oli sijoitettu kokonaan kahteen viimeiseen jaksoon. Sitten koronakaranteenin myötä suunnitellut muuttuivat lennossa: lähiopetuksesta tuli etäopetusta ja Hyytiälän leirikoulu peruttiin. Onneksi jäljellä olevat luennot ja työpajat oli mahdollista järjestää myös etäyhteydellä.

Opiskelijoiden palautteen mukaan kurssi onnistui hienosti: ”parasta oli vallinnavapaus”, ”oli tosi mielenkiintoisia luentoja”, ”opin todella paljon uutta”, ”parasta olivat työpajat”, ”parasta oli tehdä yhdessä yliopistotehtäviä”, ”parasta oli ilmastoahdistus-työpaja”, ”kurssi oli juuri sellainen, jonka vuoksi tulin Helliin”.

Tällä kertaa järjestin kurssille työpajan aiheesta Maailmankuva ja luonto

sekä organisoin toisen työpajan Ilmastoahdistuksesta. Sen pitivät Tunne ry:n taitavat kouluttajat Taneli Saari ja Sanni Saarimäki.

Kurssi päättyi etäyhteydellä järjestettyyn koontipäivään, jossa opiskelijat esittelivät monipuolisia toteutuksia kurssitöistään. Niitä oli ilo kuunnella.

Olin itse mukana molemmilla ilmiökurssilla, arktista kurssia organisoin aktiivisesti, ilmastonmuutoskurssilla olin yhtenä riviopettajana. Oman kokemukseni mukaan ilmiökurssien järjestäminen kannattaa, vaikka se vaatiiikin työtä. On kiinnostavaa ja oikeasti opettavaista tarkastella aihetta eri oppiaineiden näkökulmista. Sellaista vuorovaikutusta tarvitsemme paljon nykyistä enemmän.

Kahden ilmiökurssin kokemuksella jälkeen kiteyttäisin opitun näin:

- Kun työryhmä on koossa, sopikaa sekä aikataulut että työnjako mahdollisimman selviksi.
- Valitkaa työryhmälle vetäjä.
- Sopikaa esimiehen kanssa, miten suunnittelutyö korvataan.
- Tehkää mahdollisimman selkeä sopimus kurssista maksettavasta korvauksesta.

- Luokaa kurssille avoin kotisivu, jotta kurssista kertominen ja tuotosten jakaminen on mahdollisimman helppoa.
- Verkostoitukaa ympäristön kanssa. Hyviä yhteistyökumppaneita ovat yliopistot, tutkimuslaitokset, museot, yritykset...
- Kurssin sijoituspaikka kannattaa valita huolella, samoin tuntipaikka (2 jaksoa on parempi kuin koko vuosi).
- Oppilaiden edistymistä pitää seurata ja huolehtia yhteydenpidosta esim. välituntipalaverin.
- Yhteinen koonti kurssin lopussa on tärkeä, samoin palautteen kerääminen.

Katja Hyry

Kuva: Pixabay.com

Hellun ilmiökurssien kotisivut:  
<https://ilmastonmuutosjamina.wordpress.com/>  
<https://arktinenkurssi.wordpress.com/>

# LEMPEÄ LINSSI – ERILAINEN KIRJA VALOKUVAUKSESTA

JOHANNA TANSKA JA JUHA TANSKA:

**Lempeä linssi. Valokuvaus tienä läsnäoloon (Kirjapaja 2020)**



**T**eologipariskunta Johanna ja Juha Tanska ovat julkaisseet kaikkiaan neljä kirjaa, joiden aiheet liittyvät mietiskelevään, läsnä olevaan elämäntapaan. Aiheina ovat olleet hengelliset harjoitukset hengästyneille, meditatiivinen sisustus ja puutarha viisauden lähteenä. Uusimman kirjan aiheena on kontemplatiivinen tai meditatiivinen valokuvaus.

Tartuin kirjaan mielenkiinnolla. Pidän kahdesta aiemmin lukemastani, ja kamera kulkee usein mukana. Koen sen tavaksi olla maailmassa, huomata asioita ympärillä – tärkeää on myös mahdollisuus palata muistoihin, elää niissä uudelleen.

Kirja on taitettu hienosti ja siinä on kaunis kuvitus. Kirjan teksteistä vastaa Juha Tanska, valokuvat ovat molempien ja osin myös perheen lasten. Kirjassa on 13 lukua, jotka lähestyvät aihetta eri näkökulmista, ja jokaiseen lukuun sisältyy myös useita harjoituksia.

Kirja poikkeaa aikaisemmin lukemistani Tanskojen kirjoista siinä, että siinä referoidaan huomattavan paljon tutkimuskirjallisuutta. Kirjaa ei ole rakennettu omakohtaisten tarinoiden varaan, vaan aihetta yritetään selvittää luetun perusteella. Aiheeseen etsitään erilaisia näkökulmia psykologiasta sekä terapeuttiseen valokuvaamiseen ja meditaatioon liittyvästä kirjallisuudesta. Ainoa vahvasti omakohtainen osuus kirjassa on Johanna Tanskan kuvaus Santiago de Compostelan pyhiinvaellusreitiltä.

Luin kirjaa iltalukemisena, palan kerrallaan. Aloittaessani minulla ei ollut juuri

käsitystä siitä, mitä kontemplatiivinen valokuvaus voisi olla. Täytyy tunnustaa, että siinä asiassa en kokenut itseäni juuri viisaammaksi lopettaessani kirjaa. Piti palata kirjan alkuun.

## MITÄ KONTEMPLATIIVINEN VALOKUVAUS ON?

Kirja esitellään näin: ”Kädessäsi oleva kirja pyrkii osaltaan puolustamaan katoavassa olevaa hiljaisuuden maailmaa.” Esipuheessa luvataan, että kirjan harjoitukset vievät retkille ”hiljaisuuden ja läsnäolon kiehtovaan maailmaan”. Kirja kannustaa huomaamaan yksityiskohtia, pyhäntymään niihin lempeästi ja uteliaasti.

Lukuohjeeksi annetaan, että alun jälkeen kirjaa voi lukea haluamassaan järjestyksessä. Harjoituksia kannustetaan tekemään yksin ja yhdessä, muistiinpanovälineiden kanssa.

Kirjan lopussa kerrotaan, että useimmat meditatiivista valokuvauksesta käsittelevät kirjat ammentavat sekä buddhalaisesta että kristillis-juutalaisesta mietiskelyperinteestä. Kirjoittajien mukaan psykologinen tieto on vähitellen antanut tieteelliseen tutkimukseen perustuvia selityksiä niille vaikutuksille, joita ”jopa vuosituhansia sitten on tiedetty katsomisella ja nähdyksi tulemisella olevan”. Akateemisen tutkimus meditatiivisesta valokuvauksesta on kuitenkin vasta alussa.

Tekijät kertovat, että sekä buddhalaisessa että juutalais-kristillisessä kontemplatiivisen valokuvauksen perinteessä

painopiste on erityisessä katselemisen ja olemisen tavassa. ”Tavoitteena on vähitellen antaa tarkkaavaiselle katsomiselle elämässä yhä laajemmin tilaa, niin että alamme, vaikka hitaastikin, nähdä arki- sen tapahtumisen pinnan alta ja lävitse himertävän syvemmän todellisuuden”.

Kirjoittajat lupaavat, että kontemplatiivisessa elämäntavassa alamme tunnista myös elämään sisältyviä paradokseja. Ennen merkittävä ja tavoiteltu voi paljastua yhteisön tai oman mielen harhakuvaiksi ja entinen tavoitteiden kohde eksymiseksi oman ainutlaatuisen elämän suunnalta.

Kontemplatiivisen valokuvauksen idea kiteytetään näin: emme etsi aktiivisesti kaunista, vaan sallimme asioiden olla siten kuin ne ovat – myös sellaisten asioiden tai ihmisten, jotka hylkäävät tai torjuvat meidät. Näin sisäinen rauha ja tietoisuus elämän suunnasta vahvistuu. ”Pohjimmiltaan kontemplatiivinen valokuvaus ilmentää nöyryyden ja kunnioituksen läpäisemää ihmettelyä suhteessa todellisuuteen sellaisena, kuin se meille ilmenee.”

Kirjan aihepiiri liittyy viime keväänä käymääni tietoisuustaitokoulutukseen, joka oli erityisesti suunnattu opettajille. Sekä kirjassa että koulutuksessa minua jäi häiritsemään se, ettei kontemplatiivista perinnettä esitellä tarkemmin. Buddhalaisessa ja juutalais-kristillisessä meditatioperinteessä käytetään samantapaisia menetelmiä, samoin uskonnollisista traditioista irrotetussa tietoisuustaitojen

harjoittamisessa. Uskonnollisten perinteiden käsitykset todellisuudesta, siitä perimmäisestä ja tästä näkyvästä, perustuvat kuitenkin aivan erilaisille lähtöoletuksille. Minua häiritsee se, ettei sitä avata lainkaan.

Kirja on miellyttävää luettavaa, mutta jälkimaku on sekava. Harjoituksia on todella paljon, ja ne ovat aivan erilaisia. Löysin muutamia, jotka voisin viedä jonkunlaisina variaatioina kouluun, oppilaille. Kun oppilaat tekevät itsenäisiä retkiä erilaisiin kohteisiin, pyydän heitä usein dokumentoimaan retkeä valokuvin. Kirjan harjoitusten perusteella voisin ohjata kiinnittämään huomiota paitsi kokonaisuuteen, myös yksityiskohtiin. Toinen hyvä harjoitus voisi olla tämä: ota jokin tuttu esine mukaan ja aseta se maisemaan, osaksi kohdetta. Esineen avulla voi kuvata omaa suhdetta aiheeseen.

Kirjasta olisi syntynyt luettavampi kokonaisuus, jos lukuja olisi sitonut yhteen jokin suuri, omakohtainen tarina. Sellainen olisi voinut olla vaikkapa Johanna Tanskan kuvaus pyhiinvaelluksesta.

Kiitos kirjasta, Kirjapaja! ■

Katja Hyry

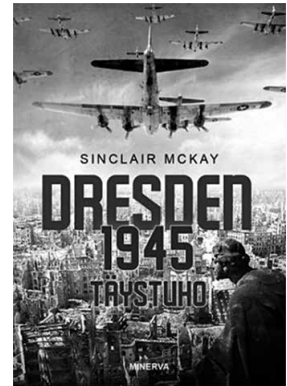
# DRESDENIN POMMITUS OLI RIKOS IHMISKUNTAA VASTAAN

SINCLAIR MCKAY:

**Dresden 1945 – Täystuho**  
(Minerva 2020)

**H**elmikuun 13. päivän iltana 1945, yön ollessa jo tuloillaan kaiken kaikkiaan 800 Lancaster-pommikonetta ja pieni etujoukko hävittäjiä nousi ilmaan tukikohdistaan eri puolilta Englantia. Koneet suuntasivat 1500 kilometrin päähän Saksan itäosissa sijaitsevaan Dresdeniin. Saksan Firenzenä pidetty kaupunki oli barokkiarkkitehtuurin, tieteiden, taiteen ja musiikin helmi. Se oli jätetty kokonaan suojaamatta pommituksilta, kun Saksan ilmatorjuntatykit oli siirretty ajat sitten itärintamalle.

Ensimmäiset pommikoneet saavuttivat kohteen ennen iltakymmeneltä. Edellä lensivät hävittäjät, joiden pudottamat maalinsoitusvalot eli satoivat taivaalta kohti maata. Sinclair McKayn kirjassa Dresden 1945 on monien silminnäköjien kuvauksia eri väreissä hehkuvista valoista, jotka valaisivat muuten pimeää kaupunkia. Niiden merkitys ei ihan heti valjennut kaupungin asukkaille. Seuraavien tuntien ajan dresdeniläisten ja kaupungin täyttäneiden pakolaisten päälle satoi tuhansia kahden tonnin korttelipommeja ja pienempiä palopommeja. Vanha keskusta syttyi kauttaaltaan tuleen jo ensimmäisen pommitusaallon seurauksena. Lentäjätkin aistivat liekkien hurjuuden. Suurpalo ulottui jopa puolentoista kilometrin korkeuteen. Alipaineen muodostama imu ja ilmavirta tarttui ihmisiin ja kiskoi heitä liekkeihin yli puolentoista kilometrin päästä. Ensimmäisen aallon koneet olivat brittien. Heti kaupunkilaisien jo huokaistua helpotuksesta toinen vielä suurempi pommikoneaalto viimeisteli



Dresdenin tuhoa. Toisen aallon koneet olivat lentäjineen amerikkalaisia. Seuraavana päivänä 14.2.1945 500 amerikkalaista konetta pudotti vielä pommilastinsa kaupunkiin kirkkaassa talvipäivän valossa. Kaupungissa kuoli virallisten tietojen mukaan noin 25 000 ihmistä, epävirallisesti moninkertainen määrä. Saksalainen propaganda liioitteli uhrien määrää, ja vasta myöhempi tutkimus on päättynyt pienempään lukuun. Todellisuudessa tarkkaa uhrien määrää ei kuitenkaan tiedä kukaan. Asukkaiden lisäksi kaupungissa oli suuret määrät pakolaisia, jotka olivat tulleet kaupunkiin idästä etenevän neuvostoarmeijan tieltä. Yli puolet rakennuksista tuhoutui täysin mukaan lukien kaikki merkittävät historialliset- ja kulttuurikohteet.

Pommterrorin aikaan toista maailmansotaa käytiin jo kuudetta vuotta. Siviilejä ehkä joskus suojelleet normit oli aikoja sitten unohdettu. RAF eli brittien kuninkaalliset ilmavoimat oli jo vuonna 1941 todennut, että teollisuuskohteiden tarkkuuspommitukset eivät natsi-Saksaa kaataisi. Käyttöön otettiin laajojen aluepommitusten taktiikka tarkoituksenaan murtaa saksalaisten moraalinen selkäranka. Virallisesti Dresdeniä pommitettiin siksi, että kaupungin läpi itärintamalle kulkevat tie- ja rautatieyhteydet saataisiin lopullisesti poikki. Tämä rauhoitti vain joidenkin lentäjien omaatuntoa.

Merkittävää ja sotakirjalle poikkeuksellista McKayn teoksessa ovat laajat taustatiedot ja mikrohistoriallinen osuus. Kirjaa lukiessa sivuja on kulunut runsas 200 ennen kuin yksikään pommi on pudonnut. Yksittäisiä esimerkkejä henkilöistä ja tapahtumien kuvaajista on sodan molemmilta osapuolilta. On turha luulla, että pommittajat olisivat olleet kylmäverisiä murhaajia. He toki tiesivät, mitä olivat tekemässä, ja tämä teki prosessista joillekin sietämättömän. Eettinen pohdinta oli aktivoitunut ja sinänsä tarkoituksettoman siviileihin ja kulttuurikohteeseen kohdistuvan tuhoamisoperaation mielettömyys oli valjennut lentäjille jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Erityisesti amerikkalaiset lentäjät olivat myös hyvin uskonnollisia. Vanhan mantereen lentäjät eivät niinkään, mutta hekin olivat hyvin syvästi tapahtumien merkitystä pohtivia yksilöitä. Kirjassa korostuu nimenomaan yksilöiden tapa kokea ja jäsentää tapahtumia. Merkittävää kirjassa on lisäksi Dresdenin kansainvälisen ja syvän kulttuuriperinnön arviointi. Mukana on tiedemiehiä, arkkitehtejä, kuvataiteilijoita ja muusikoita. Erityisesti McKay on kiinnostunut kuuluisan Kreutzkirchen poikakuoron vaiheista ja merkityksestä myös sodan jälkeisellä ajalla DDR:ssä.

Dresdenin tuhoamisesta ei koskaan tuomittu ketään, vaikka myöhempi aika onkin tunnustanut tuon teon rikokseksi ihmiskuntaa vastaan. Eräänlaisena rauhanprosessin symbolina Dresdenin pommitusten seurauksena romahtanut Frauenkirche avattiin restauroituna vuonna 2005, 60 vuotta pommituksen jälkeen. Luterilainen 1700-luvulla rakennettu Frauenkirche on upea rokokoorakennus, joka ennen sotaa oli muodostunut Dresdenin hengellisen elämän keskuksiksi. Kirkon kupolin huipulle kuuluvan kultakoristeisen pallon ja ristin rahoitti brittiläinen Dresden-säätiö. Jäljennöksen valmisti lontoolainen kultaseppä Grant MacDonald. Hänen avukseen palkkaamansa Alan Smithin isä oli ollut yksi Dresdenin pommituksiin osallistuneista lentäjistä. ■

Jarno Parviola

#### **Espoon ja Kauniaisten uskonnonopettajat**

Eija Suokko  
Etelä-Tapiolan lukio, Espoo  
Pajamäentie 1 A 7, 00360 Helsinki  
eija.suokko@gmail.com

#### **Etelä-Karjalan uskonnonopettajat**

Titta Korhonen  
Lauritsalan lukio ja aikuislinja  
titta.korhonen@lappenranta.fi  
p. 0500 907 238

#### **Etelä-Pohjanmaan uskonnonopettajat**

Laura Kalliokoski, Seinäjoen lukio  
Kolmosvaltaus 4B, 60320 Seinäjoki  
p. 050 351 9479  
laura.kalliokoski@edu.seinajoki.fi

#### **Helsingin seudun uskonnonopettajat**

Liisa Franssila-Ylinen  
Helsingin kielilukio  
Karppitie 5A, 00640 Helsinki  
p. 044 305 1062  
liisa.franssila-ylinen@edu.hel.fi

#### **Kainuun uskonnonopettajat**

Helena Koistinen  
Karjalankatu 3  
87700 Kajaani  
p. 050 3437090  
helena.koistinen@kajaani.net

#### **Keski-Pohjanmaan uskonnonopettajat**

jonna.finell@edu.kokkola.fi  
pirjo.alatupa@edu.kokkola.fi

#### **Kuopion uskonnonopettajat**

Anna-Liisa Keihänen  
anna-liisa.keihanen@opedu.kuopio.fi

#### **Kymenlaakson uskonnonopettajat**

Lauri Frosti  
Ahomutka 7, 45360 Valkeala  
p. 0400 993 862

#### **Lahden seudun uskonnonopettajat**

Mari Ruusuvoori, Lahti  
mari.ruusuvoori@gmail.com

#### **Mikkelin uskonnonopettajat**

Miika Lahti  
Mikkelin lukio  
miika.lahti@edu.mikkeli.fi

#### **Oulun seudun uskonnonopettajat**

Lea Pesonen  
Lumilinnantie 11, 90630 Oulu  
p. 040 7419 323  
lpe@lyseo.edu.ouka.fi  
lea.pesonen (at) eduouka.fi

#### **Pohjois-Karjalan uskonnonopettajat**

Anne Riekkinen  
Laatokankatu 12, 80200 Joensuu  
p. 045 134 8639  
anne.riekkinen@edu.joensuu.fi

#### **Rovaniemen alueen uskonnonopettajat**

Sirkku Kinnunen  
Lyseonpuiston lukio, Rovaniemi  
sirkku.kinnunen@rovaniemi.fi  
p. 050 4620 032

#### **Satakunnan uskonnonopettajat**

Puheenjohtaja Ilona Koivisto  
ilona.koivisto@edupori.fi  
(Porin Lyseon lukio)  
Sihteeri Elina Heinonen  
elina.heinonen@edupori.fi  
(Porin Suomalainen yhteislyseo)

#### **Savonlinnan seudun uskonnonopettajat**

Virpi Loikkanen  
Savonlinnan lyseon lukio  
ja Savonlinnan taidelukio  
virpi.loikkanen@savonlinna.fi  
p. 050 5567058

#### **Svenskspråkiga Religionslärare**

Sabina Mulari  
sabina.mulari@kimitoon.fi

#### **Tampereen seudun uskonnonopettajat**

Mari Rauhala  
mari.rauhala@tampere.fi  
p. 040 5422 775

#### **Turun seudun uskonnonopettajat**

Hanna Ruohikko  
Puolalanmäen lukio, Turku  
hanna.ruohikko@turku.fi

#### **Vaasan seudun uskonnonopettajat**

Hanna Reetta Niemistö  
Vöyrinkaupungin koulu, Vaasa  
hannareetta.niemisto@edu.vaasa.fi

# PELASTAISIKO KATSOMUSTIETOISUUS MEIDÄT SODILTA?

Me uskonnonopettajat, kouluttajat ja tutkijat usein haaveilemme maailmasta, jossa ihmisillä olisi jonkinlainen katsomuksellinen yleissivistys, he kunnioittaisivat toistensa katsomusta, pystyisivät keskustelemaan elämän katsomuksellisesta ulottuvuudesta ja haluaisivat vaalia sekä positiivista että negatiivista uskonnonvapautta. Voisiko näillä eväillä tehdä ihmeitä ja rakentaa rauhanomaisen maailman?



## MITÄ ON KATSOMUSTIETOISUUS?

Katsomustietoisuus on noussut viime vuosina useiden tutkimushankkeiden myötä kielitietoisuuden rinnalle rakentamaan moninaisuutta huomioivaa oppimista ja kasvatusta. Siinä missä kielitietoisuus kiinnittää huomiota kielelliseen moninaisuuteen ja auttaa hahmotamaan kielen merkitystä oppimisessa ja vuorovaikutuksessa, katsomustietoisuus antaa välineitä huomioida elämän katsomuksellista ulottuvuutta ja sen merkitystä oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja kasvamisessa. Katsomustietoisuus on näin ollen jokaisen opettajan asia, ei pelkästään uskonnon- tai elämänkatsomustiedon opettajan erityisvaatimus.

Tutkimusten mukaan suomalaiset opettajat ja rehtorit haluavat tukea erilaisista katsomuksellisista taustoista tulevien lasten identiteettejä ja oppimista. Kaikki strategiat, joita he käyttävät, eivät kuitenkaan ole yhtä toimivia. Ns. katsumusneutraalius, eli katsomuksellisten kysymysten sulkeminen pois koulun arjesta tekee sekulaarista normaalin ja tukee yhtä hyvin moninaisuuden arvostusta kuin puhdasoppisuus uskonnonvapautta. Se

ei myöskään vastaa opetus suunnitelman tavoitteita, joiden mukaan koulusta tulisi saada eväitä vuorovaikutukseen erilaisten katsomusten keskellä.

Toinen ääripää, eli taipumus nähdä oppilas ensisijaisesti sen kautta, mihin uskontokuntaan hän kuuluu, ei myöskään tee oikeutta oppilaan yksilölliselle identiteetille, eikä välttämättä auta meitä ymmärtämään elämän katsomuksellisen ulottuvuuden kehittymistä, muovautuvuutta ja henkilökohtaisuutta.

Katsomustietoinen opettajuus pyrkii tasavertaisuuteen moninaisuuden huomioimisen kautta, mutta ei aseta yksilöitä valmiisiin katsomuksellisiin laatikoihin. Katsomustietoisella opettajalla on jonkinlainen yleissivistys erilaisista katsomuksista ja hän ymmärtää, että yksilön katsomuksellinen tausta, esimerkiksi se mihin uskontokuntaan hän kuuluu tai on kuulumatta, vaikuttaa identiteettiin ja oppimiseen, mutta ei määrää yksilön valintoja tai uskomuksia. Katsomustietoinen opettaja ymmärtää myös, että kaikilla meillä on jokin katsomus, joka ohjaa sitä, miten hahmotamme maailmaa, opimme, olemme vuorovaikutuksessa ja koemme elämämme merkitykselliseksi.

## USKONNONOPETTAJA KATSOMUSTIETOISUUDEN ETURINTAMASSA?

Uskonnonopettajalla on koulutuksensa ansiosta hyvät lähtökohdat olla pioneerina rakentamassa katsomustietoista koulua. Usein uskonnonopettajalla on myös kokemusta katsomukselliseen vähemmistöön kuulumisesta tai siitä, miltä tuntuu, kun oma identiteetti määritellään sen mukaan, että on esimerkiksi uskonnonopettaja. Rivot tai uskontoaiheiset vitsit kerrotaan silloin kun et ole paikalla, vaikka kukaan ei kysynyt millaisista vitseistä pidät. Puheeseen lipsahtanut kirosana nostaa punan kollegan kasvoille juuri sinun kanssasi, vaikka et ole koskaan paheksunut kiroilua sen enempää kuin muutkaan.

Tällaiset kokemukset voivat olla merkittävänä voimavara moninaisuuden näkyväksi tekemiseen ja arvostamiseen, jos opettaja uskaltaa jakaa omia kokemuksiaan kouluyhteisössä, suhtautua humorintajuisesti omaan katsomuksensa ja kutsua kollegoja ihmettelemään yhdessä katsomuksellisia kysymyksiä. Oman katsomuksen paljastaminen ei tietenkään ole sen enempää uskonnonopettajan kuin kenenkään muunkaan velvollisuus.

# Katsomus- tietoinen?

**Kaipaako pedagogisia välineitä  
kohdata erilaisia katsomuksia  
koulun arjessa?**

Kuitenkin jos haluamme tulla kuulluksi ja nähdyksi kokonaisina ja rakentaa koulu yhteisöä, jossa erilaisista katsomuksellisista taustoista tulevien oppilaiden kulttuuriset ja katsomukselliset oikeudet toteutuvat, meidän opettajien on pystyttävä kohtaamaan oman elämämme katsomuksellinen ulottuvuus. Opettajanhuone on ihan hyvä harjoituspaikka tähän.

Tekeekö katsomustietoisuus sitten koulusta tai maailmasta paremman paikan, pelastaako se meidät väkivallalta ja sodalta? Ei ehkä pelasta sodalta, mutta uskon, että se rakentaa parempaa ja rauhanomaisempaa maailmaa. Ihminen, joka tulee kuulluksi ja nähdyksi kokonaisuutena, kokee että hänen perimmäisiä uskomuksiaan ja arvojaan arvostetaan ja saa välineitä keskustella elämän tärkeimmistä asioista, lähtee vähemmän todennäköisesti sotajalalle muita, erilaisia vastaan. ■

Katsomustietoista lukuvuotta toivottelee  
Essi Ikonen  
Uskonnonopetus.fi kouluttaja

## KOULUTUSKIERTUE

*Joensuu* 6.10.

*Kuopio* 7.10.

*Oulu* 29.10.

*Tampere* 2.2.

*Laukaa* 3.2.

*Seinäjoki* 4.2.

*Helsinki* 9.2.

**Mahdollisuus  
myös  
osallistumiseen  
verkossa!**

Lisätietoa, ilmoittautuminen  
ja materiaalia  
maksutta verkossa:

**uskonnonopetus.fi/  
katsomustietoinen**

 **USKONNONOPETUS.FI**

**Yhteistyössä:**



# SOTA JA RAUHA KORAANISSA



**E**ivät he ole kuolleita, vaan eläviä (2:154). Näillä sanoilla voi aloittaa Koraanin sotasivustuksen tarkastelun, jos aloittaa lukemaan Koraanin kehityshistorian nykyistä versiota sen ensimmäisiltä sivuilta. Koraanin maininnat kuolleista ja elävistä muistuttavat kovasti sitä puhutapaa, jota Suomessa käytettiin sotien aikana: sodassa kuolleista ei puhuttu kuolleina vaan kaatuneina.

Hyökkäyssotaa Koraani ei lähtökohdaisesti kannata (2:190). Rauhan rikkominen ei ole hyväksyttävää. Jos on hyökättävä, kohdetta on varoitettava etukäteen (6:131–132). Kuitenkin Kuitenkin varoituksen jälkeen yllätyshyökkäykset ja hävitykset viimeiseen mieheen ovat hyväksyttäviä sodankäynnin tapoja (6:44–45). Huomattavaa on, että hävitys ei saa kohdistua naisiin ja lapsiin. Tämä Koraanin ohje tuottikin haasteita muun muassa Daeshin riveissä kurdinaissotilaita vastaan taistelleille.

Kostaminen on hyväksyttävää (2:191–192). Jos muslimien pyhä paikka tuhoetaan, se kostetaan ja vastustajan pyhä paikka tuhoetaan vastaavalla tavalla. Tämä muistuttaa Hammurabin lakia: silmä silmästä.

Koraani kertoo epäuskoisista monin ristiriitaisin tavoin. Sodan kohteena epäuskoiset on kuvattu vainoajina. Epäuskoiset vainoavat Koraanin kuulijoita, ja heidät saa ajaa pois pyhän temppelin luota, mutta rauhaa ei tällöinkään saa rikkoa. (2:191–194). Hyvää tekeviä ihmisiä ei saa vahingoittaa edes henkisesti väkivallalla (9:91). Oikeudenmukaisten kaupunkia ei saa tuhota (11:117).

Jumala tietää, milloin jokin asia on hyväksi tai pahaksi, kun käsky käy sotiin (2:216). Ei siis tarvitse kyseenalaistaa Jumalan suulla puhuvia ihmisiä, jotka kannustavat sotimiseen. Jumalan tunnus-

merkkeihin on myös uskottava, jotta välttyy rangaistukselta (3:21). Jos vielä pelkää ylivoimaista vihollista tai vihollisen yllätyshyökkäystä, lupaa Jumala viidentuhannen enkelin tukijoukot (3:125). Jae 3:125 korostaa, että on oltava kärsivällinen, jotta enkelten apua saa. Jos epäilee, ettei ole ollut kunnolla uskova, on vain syvennettävä uskomista Jumalan suulla puhuviin ihmisiin.

Koraanin ensimmäinen kokonainen käännös eurooppalaiselle kielelle (latinaksi) 1142–1143 liittyi ristiriitaihin kristillisen ja islamilaisen maailman välillä. Ristiretkiaikaan Koraanin käännöstä käytettiin propagandatarkoituksessa mustamaalamaan vihollisia. Tietenkin molemmin puolin oli samantyyppistä sotapropagandaa. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että propaganda ei ole kadonnut minnekään ja yhä se vääristää muun muassa Koraanin lukutapaa. Sodassa kuolevan sotilaan on väitetty saavan tietyn määrän neitsyitä palkkiokseen Paratiisissa. Kyseessä on todennäköisesti käännösvirhe.

Mitä sitten Koraanissa luvataan sotilaille? Ensimmäiseksi luvataan Jumalan anteeksiantoa. Toiseksi palkkion pitäisi olla parempi kuin mitä maallisesti voi saavuttaa. Jumalan luo pääsee, jos kuolee taistelussa Jumalan tiellä. (3:157–158.) Jumala lupaa puutarhan (9:21–22).

Millainen tämä puutarha sitten yksinkertaistetussa kuvassa on? Se on ensinnä ikuisen olemisen paikka (2:82). Siellä on puroissa vettä ja puhtaita puolisoita (3:15) sekä varjoa (4:57). Asusteikseen siellä saa kultarekkaita, makuupaikaksi vuoteen, vaatteiksi vihreitä silkki- ja brokadivaatteita (18:31). Paratiisiksikin kuvatussa puutarhassa ei ole lapsia, koska he ovat vain maallinen asia (18:46). Ruoaksi on tarjolla loputtomasti hedelmiä (27:40)

ja lihaa (52:20–27). Seurana on kauniita nuoria neitsyiteitoja (27:40). Ilmeisesti nämä neidot ovat myös paratiisiin päässeiden naisten seura. Samalla makoillaan oman tai omien puolisoitten kanssa (36:56). Eri puroissa virtaa vettä, maitoa, krapulavapaata viiniä ja puhdistettua hunajaa. (47:15, 56:13–26).

Sotaan ja taisteluun ei Koraanin mukaan kuitenkaan lähdetä palkkion vuoksi, vaan Jumalan asian puolesta sekä heikkojen miesten, naisten ja lasten puolustamiseksi, mutta näiden kaikkien on huudettava apua Jumalalta sortajia vastaan. (4:75.) Toisaalta sotasaaalis mainitaan Koraanissa yhtenä sodan tavoitteena. Siitä annetaan viidesosa hyväntekeväisyyteen ja Jumalalle. (8:1, 8:41). Hyökkäämistä on perusteltu myös sillä, että valloitetut alueet voidaan pakottaa verojen maksuun. Verojen maksamiseen ei Koraani velvoita, vaikka jakeen 9:29 perinteinen kääntäminen siihen onkin viitannut. Jaheen loppupuolta, jossa veroista on puhetta, ei ole voitu kääntää millään tavalla luotettavasti.

Fyysisen väkivallan käyttöön kehoittaminen on Koraanissa suhteellisen vähäistä esimerkiksi Raamattuun verrattuna. Kun siihen kehoitetaan, liittyy se pääasiassa vainojen ehkäisemiseen sekä niistä pääsemiseen ja niiltä puolustautumiseen. Jokaisen pitäisi saada elää rauhassa ja oikeudenmukaisessa maailmassa. Islam ei kuitenkaan yleensä perustu vain Koraaniin. Muiden uskontojen tapaan tärkeitä lähteitä ovat kirjallinen ja suullinen perimätieto, kulttuurin tuomat tavat ja tulkinnat sekä pyhistä henkilöistä kertovat kirjat. ■

Veijo Fiskaali  
VTM, FM, tohtoriopiskelija,  
KM-opiskelija



## SUOL RY:N TALVIPÄIVÄT

# ARVIOINTIA JA PEDAGOGIIKKA

AIKA: Lauantai 6.2.2021

PAIKKA: Grundskolan Norsen, Unioninkatu 2, Helsinki

### Ohjelma

- 8.30–9.00 Ilmoittautuminen ja aamukahvi
- 9.00–9.30 Talvipäivien avaus ja vuoden uskonnonopettajan julkistaminen  
Tuovi Pääkkönen, SUOL ry:n puheenjohtaja
- 9.30–10.45 Ajankohtaista arvioinnista – Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit ja ylioppilaskokeiden arvostelun kehittäminen  
Kati Mikkola, Opetusneuvos (OPH), uskonnon jaoksen puheenjohtaja (YTL)
- 11.00–12.15 Miten käyttää kriteereitä reaaliaineiden arvioinnissa?  
Najat Oukrim-Soivio, Oppimisen ja osaamisen arvioinnin dosentti, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto
- 12.15–13.00 Lounas
- 13.00–13.45 SUOL ry:n vuosikokous
- 13.45–14.45 Työpajat (valitse täältä yksi)
- Ylioppilaskokeiden pisteytys (Kati Mikkola)
  - Käytännön vinkkejä eriyttämiseen peruskoulun uskonnon tunneilla (Titta Koivukoski)
  - Tutki tilaa (Uskonnonopetus.fi)
  - Lue kuvaa (Uskonnonopetus.fi)
- 14.45–15.15 Kahvi
- 15.15–16.15 Työpajat (valitse täältä yksi)
- Aktueellt om bedömningen, inledning och diskussion (Tuomas Anttila m.fl.)
  - Erytisopettajan näkökulmia ja vinkkejä reaaliaineiden eriyttämiseen lukiassa (Mari Huotari)
  - Käytännön vinkkejä eriyttämiseen peruskoulun uskonnon tunneilla (Titta Koivukoski)
  - Tutki tilaa (Uskonnonopetus.fi)
  - Lue kuvaa (Uskonnonopetus.fi)
- 16.15 Talvipäivien päätös
- 18.00 Iltajuhla (tarkentuu myöhemmin)

**Ilmoittaudu seminaariin sunnuntaihin 10.1.2021 mennessä osoitteessa [www.suol.fi](http://www.suol.fi).**

Osallistumismaksut päivän ohjelmaan ovat SUOL:n jäsenille 60 €, alennusryhmille (opiskelijat, työttömät, eläkeläiset ja perhevapaalla olevat) 35 € ja muille kuin SUOL ry:n jäsenille 90 €. Hinta sisältää lounaan ja kahdet kahvit.

Kysymykset ja mahdolliset peruutukset: [toimisto@suol.fi](mailto:toimisto@suol.fi)

Seminaari järjestetään yhteistyössä TJS-opintokeskuksen kanssa.

**Hallitus****Puheenjohtaja****TUOVI PÄÄKKÖNEN**

puh. 040 740 1626

puheenjohtaja@suol.fi

Tampereen yliopiston normaalikoulu

**Varapuheenjohtaja****SABINA MULARI**

sabina.mulari@kimitoon.fi

Kimitoöns gymnasium

**TUOMAS ANTILA**

puh. 040 846 7552

tuomas.anttila@edu.hel.fi

Grundskolan Norsen, Helsingfors

**JUSSI IKKALA**

puh. 050 370 3683

jussi.ikkala@helsinki.fi

Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen

tiedekunta

**TITTA KOIVUKOSKI**

titta.koivukoski@gmail.com

Hiidenkiven peruskoulu, Helsinki

**EIJA SUOKKO**

puh. 0400 510 503

eija.suokko@gmail.com

Etelä-Tapiolan lukio, Espoo

**Opiskelijaedustaja****ALEKSI ENQVIST**

aleksi.enqvist@helsinki.fi

**Hallituksen varajäsenet****LIISA ODI AH**

liisa.odiah@porvoo.fi

**PÄIVI PALORANTA**

paivi.paloranta@hollola.fi

**PÄIVI ROHKIMAINEN**

paivi.rohkimainen@unelmakoulu.fi

**MARKO SÄRKILAHTI**

marko.sarkilahti@gmail.com

**KIIRA VELTHEIM**

kiira.veltheim@eduvantaa.fi

**Suomen uskonnonopettajain liitto ry****PL 335, 00101 Helsinki****http://www.suol.fi**

Suomen uskonnonopettajain liitto ry on uskontoa opettavien pedagoginen ainejärjestö. Jäsenet (noin 1000) ovat pääasiassa peruskoulun ja lukion opettajia. Liitto on perustettu vuonna 1938.

**Säännöissä määritellään, että Suomen uskonnonopettajain liitto ry**

- Toimii koulun uskonnonopetuksen sekä eettisen ja sosiaalisen kasvatuksen hyväksi
- Edistää jäsentensä ammatillista ja tieteellistä toimintaa
- Valvoo jäsentensä yhteiskunnallisia ja taloudellisia etuja

**Toimihenkilöt****Toiminnanjohtaja****VEERA LUPUNEN**

p. 044 565 6979

toimisto@suol.fi

**Talous- ja jäsenasioiden hoitaja****ARTTU LINDROTH**

Suomen uskonnonopettajain liitto ry. / SUOL ry.

PL 335, 00101 Helsinki

talous@suol.fi

**Synsnyguksen päätoimittaja****ANNI TYRISEVÄ**

puh. 050 323 1343

synsnyguks@suol.fi

**Suomen uskonnonopettajain liitto ry**

Jäsenasiat: Riikka Vuoksenmaa, Suomen uskonnonopettajain liitto ry,

PL 335, 00101 Helsinki, talous@suol.fi

**JÄSENKAAVAKE****Ilmoittaudun SUOL ry:n jäseneksi/ ilmoitan muutoksia:****Nimi:** \_\_\_\_\_**Osoite:** \_\_\_\_\_**Postinumero ja -toimipaikka:** \_\_\_\_\_**Puhelin:** \_\_\_\_\_**Sähköposti:** \_\_\_\_\_**Kouluaste:** 1 yläkoulu                      2 lukio                      3 yläkoulu+lukio

4 alakoulu                      5 opiskelija                      6 eläkeläinen

7 ei opetustyössä

8 muu, mikä \_\_\_\_\_

päätoiminen \_\_\_\_\_      sivutoiminen \_\_\_\_\_

**Päiväys ja allekirjoitus:** \_\_\_\_\_**Jäsenmaksut:** päätoimiset 60 €, eläkeläiset, perhevapaalaiset, opiskelijat ja työttömät 30 €

Lähetettävällä tämän kaavakkeen taloudenhoitajalle, saat postissa jäsenmaksulomakkeen.

## RELIGION OCH LIVSFRÅGOR

När jag skriver dessa rader i början av juli försöker jag att inte tänka för mycket på skolarbetet och åtminstone försöker jag att låta bli upprörd över utbildningsstyrelsens koronadirektiv inför höstterminen. Må hösten komma med mycket tålamod och kraft samt många möten med både elever och kolleger vare sig ansikte mot ansikte eller på distans.

Distansvåren och även sommaren har fått mig att fundera på meningen med livet, nämligen meningen utöver arbetet. Det sägs ju att finländare identifierar sig starkt med sin yrkesroll och mindre tydligt på andra sätt. Familjens betydelse har ökat under tiden som familjerna spenderat tillsammans mer eller mindre isolerade från omvärlden. Lärarrollen och fadersrollen blandades friskt under de egna barnens distansskola på våren.

På min fritid sorterar jag frimärken som donerats till försäljning till förmån för missionsarbetet i Afrika. Vålgörenhet och frivilligarbete skapar mening i livet på ett annat plan än rena yrkeslivet. Det öppnar också upp en för stark familjecentrering, vi finns till för varandra och för andra. Jag fick redan via modersmjölken en rejäl dos av föreringsaktivitet. I dagarna gör jag förberedelser inför släktemötet i augusti, även det meningsskapande. Den gångna sommarens fester och högtider talar sitt tydliga språk om tillhörighet och gemenskap. Vilka saker är meningsskapande för dig? När skolarbetet väl kommer igång, ta vara på de olika rollerna som du har! Alla är vi mera än bara lärare och när vi kommer ihåg det blir vi också bättre lärare.

Jag har lånat rubriken från vår riks-svenska systertidning utgiven av Föreningen för lärare i religionskunskap. Tidningen utkommer numera enbart digitalt och åtminstone jag får anstränga mig lite extra att läsa i den, jag hoppas att vi ännu länge får läsa Synsygus på papper. I senaste systertidningens numret (2/20) delade universitetslektor Tobias Hägerland med sig några synpunkter om Uppenbarelsboken som undervisningsmaterial i dessa pandemitider. Hägerland noterade att det är något otydligt i de skandinaviska läroplanerna ifall Bibeln skall betraktas som **objekt** som skall forskas i t.ex. historiskt-kritiskt som litterära kompositioner eller snarare som **artefakt** som skall tolkas och samtalas över för att behandla religiösa och åskådningssmässiga frågor. Det första kan te sig något statiskt trots att forskningsläget varierar medan det senare säkert är mera dynamiskt. Jag tror att våra läroplaner lutar mera åt det förstnämnda men att även det andra synsättet förekommer i praktisk didaktik i våra skolor. Den nya svenska läroplanen flyttar fokus till det sistnämnda enligt Hägerland, dvs. att se Bibeln som artefakt, att samtala om dess symbolik och mening.

Hägerland visar därför möjligheterna med Uppenbarelsboken i undervisningssammanhang, en bok öppen för tolkning och samtal. Boken innehåller en trotsig och hoppfull narrativ i en svår historisk situation tolkad genom gammaltestamentliga förebilder och de tidiga kristnas trosövertygelse. Via Uppenbarelsbokens texter kan eleverna lära sig att människorna har tampats med totalitära och självhäriligande ledare,



naturligast och pandemier genom historien och ändå hoppats på att det goda segrar till slut. Vidare anser Hägerland att eleverna skall göras bekanta med tolkningsmångfalden som ingår kristendomens historia i anslutning till Uppenbarelsboken. Avslutningsvis vill jag erkänna att det var helt nytt för mig att apokalypsens ryttare inspirerade Julia Ward Howe när hon skrev "The Battle Hymn of the Republic" mot slaveriet i början av det amerikanska inbördeskriget. Hotet om världens undergång gjorde inte henne eller andra motståndare till slaveriet paralyserade utan fick dem att kämpa extra hårt för en mera rättvis värld! ■

Tuomas Anttila

Kort resumé på finska: Tiesitkö että orjuuden vastustajien tunnuslaulu "The Battle Hymn of the Republic" USA:n sisällissodan alkuvuosilta on saanut inspiraatiota ilmestyskirjasta? Toivotan sinulle lisää antoisia Raamatun kulttuurivaikutuksia alkavaan syksyyn.



Hymyile,  
olet Turvassa.

## Opettajien yhteinen Turva

Sinä ja muut opetusalan ammattilaiset luotte päivittäin Suomen tulevaisuutta. Saatte aikaan yhteistä hyvinvointia kannustamalla ja innostamalla. Olette yhdessä tekemisen mestareita. Niin mekin Turvassa, vakuutusyhtiössä, jonka omistavat työn tekemiseen ja yhteiseen hyvään uskovat ihmiset.

OAJ on jo vakuuttanut jäsenensä muun muassa yhteisellä matka- ja tapaturmavakuutuksella. Kun OAJ:n jäsenenä keskität vakuutuksesi Turvaan, pääset nauttimaan kaikista eduistamme.

Poikkeaa toimistollamme, soita tai tutustu etuihisi osoitteessa [turva.fi/oaj](http://turva.fi/oaj)



Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva • [www.turva.fi](http://www.turva.fi) • puh. 01019 5110

